

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΤΟΜΕΑΣ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΠΑΛΗ ΩΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΣΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ**

Γεωργόπουλος Γεώργιος

Επιβλέπων καθηγητής: Χρήστος Κόλλιας

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021

© Copyright

Γεωργόπουλος Γεώργιος

Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εθνικής Αντιστάσεως 41, 172 37, Δάφνη, Αθήνα

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή μου, Χρήστο Κόλλια για την καθοδήγηση και την πολύτιμη συμβολή στην διεκπεραίωση της συγκεκριμένης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

Υπεύθυνη Δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι ο συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε υποστήριξη ή βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται μέσα σε αυτήν. Επίσης, σε αυτή την πτυχιακή εργασία αναφέρονται όλες οι πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων και πληροφοριών. Τέλος, βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά και ειδικά για τις αναγκαίες απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών της Σχολής Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του ΕΚΠΑ.

ΠΑΛΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε αυτή την εργασία παρουσιάζονται οι απαρχές του αρχαιότερου γνωστού αθλήματος το οποίο αποτελεί μέρος των Ολυμπιακών αγώνων μέχρι και σήμερα, όντας ένα από τα πιο δημοφιλή. Αποτελούσε σημαντικό κομμάτι της διαπαιδαγώγησης των Ελλήνων της αρχαιότητας καθώς συνόψιζε με τον καλύτερο τρόπο το ιδεώδες, σώμα και πνεύμα υγίες. Κατάφερε να προετοιμάζει τόσο για τον πόλεμο τους νέους όσο και να τους δίνει σημαντικά εφόδια, όπως είναι η προσαρμοστικότητα, η αντοχή και ο ακονισμός της ευφυΐας πέρα από τα σωματικά και γυμναστικά οφέλη. Ωστόσο ο τρόπος που μάθαιναν να αγωνίζονται περιείχε την έννοια της ηθικής και του ευ αγωνίζεσθαι το οποίο προσιδίαζε την τελειότητα των Θεών, την οποία και προσπαθούσαν να προσεγγίσουν. Οι αντιλήψεις ωστόσο περί αγωνίσματος μπορεί να εξανθρωπίστηκαν και να προσγειώθηκαν, παρόλα αυτά το ευ αγωνίζεσθαι αποτελεί ακόμη και σήμερα μια σημαντική αρχή η οποία θα έπρεπε να διέπει την διεξαγωγή των αγώνων και την συμπεριφορά των αθλητών. Ο αθλητισμός αποτελεί πηγή σημαντικών ηθικών αξιών οι οποίες εμφανίζονται εντός και εκτός αγωνιστικού χώρου με την παραμικρή αφορμή.

Στο δεύτερο σκέλος προσεγγίσαμε την μεταφορική σημασία της λέξης πάλης και πως η χρήση της μας υποδεικνύει ένα δυνατό μαχητή της ζωής που προσπαθεί να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες της, πορευόμενος με αρχές και αξίες που συνάδουν με τις επιταγές της προσωπικότητας και του περίγυρου του. Συναντάμε την πάλη ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις καθώς υπάρχουν διαφορετικά συμφέροντα, αλλά και ανάμεσα στον άνθρωπο και τον εαυτό του όταν προσπαθεί να ισορροπήσει επιθυμίες και ένστικτα με κοινωνικές επιταγές με την έκφραση διάφορων ψυχοπαθολογικών συμπτωμάτων.

Λέξεις κλειδιά: Πάλη, Αρχαία Ελλάδα, ηθική του αθλητισμού, παλαίστρα, παιδαγωγική αξία.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	iv
Πίνακας Περιεχομένων	v
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.7
1.1. Ορισμός και διατύπωση του προβλήματος.....	σελ.7
1.2. Σημασία της έρευνας.....	σελ.7
1.3. Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις.....	σελ.7
1.4. Οριοθετήσεις και περιορισμοί της έρευνας.....	σελ.8
1.5. Διευκρίνιση όρων	σελ.8
II. ΠΑΛΗ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ. σελ.9	
2.1. Ιστορική αναδρομή	σελ.9
2.2. Η πάλη ως μέσο διαπαιδαγώγησης	σελ.11
2.3. Η εξέλιξη του αθλήματος με το πέρασμα του χρόνου.....	σελ.12
2.4. Ένας από τους σημαντικότερους αθλητές της αρχαιότητας.....	σελ.14
2.5. Η παλαίστρα ως κέντρο κοινωνικής ζωής των αρχαίων Ελλήνων ..	σελ.15
III. ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ..... σελ.16	
3.1. Διαχρονική ηθική.....	σελ.16
3.2. Η ηθική του αθλητισμού σήμερα: έννοιες και βασικές αρχές.....	σελ.20
3.3. Η αντικατάσταση του ‘ευ αγωνίζεσθαι’ με το Fair paly	σελ.22
3.4. Κρίση αξιών	σελ.25
3.5. Η αναγνώριση της πάλης με λάδι από την UNESCO.....	σελ.27
3.6. Ηθικά κατορθώματα αθλητών	σελ.28
3.7. Ο παλαιστής εθνικός ήρωας της Ινδίας	σελ.30

**IV. Η ΠΑΛΗ ΩΣ ΣΥΜΒΟΛΟ ΕΞΕΛΙΞΗΣ, ΚΑΘΑΡΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ σελ.33**

- 4.1. Η πάλη των κοινωνικών τάξεων.....σελ.33
- 4.2. Η πάλη των τάξεων στην αρχαία Ελλάδα..... σελ.39
- 4.3. Η πάλη των ανθρώπων με τον εαυτό τους.....σελ.42
- 4.4. Ο διπλός εαυτός σελ.43
- 4.5. Η έννοια του εαυτού σύμφωνα με τον Freud.....σελ.45
- 4.6. Ο διαχωρισμός σώματος και πνεύματος σύμφωνα με την αρχαία
φιλοσοφική σκέψη σελ.47
- 4.7. Πάλη και ιερόν στην θρησκευτική ζωή των ανθρώπων σελ.48
- 4.8. Ηθικά διδάγματα που μας δίνονται από την πάλη..... σελ.50

V. ΠΑΛΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΖΩΑ σελ.52

- 5.1. Θεωρία του Δαρβίνου σελ.52
- 5.2. Κοινωνική οργάνωση ζώων (λιονταριών).....σελ.53
- 5.3. Ο λόγος που υπάρχει πάλη ανάμεσα στα ζώα σελ.55

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ..... σελ.56

VII. ΕΠΙΛΟΓΟΣ..... σελ.57

VIII. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ σελ.58

IX. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... σελ.59

I) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1) Ορισμός και διατύπωση του προβλήματος

Η κρίση ηθικών αξιών καθώς και η υποτίμηση του αθλήματος της πάλης από την πολιτεία έχει γίνει έντονα αισθητή τις τελευταίες δεκαετίες στην χώρα μας ειδικά αλλά και παγκοσμίως γενικά. Τόσο οι ηθικές αρχές όσο και ο αθλητισμός σαν έννοια λαμβάνουν μία υποτίμηση από το γενικό σύνολο. Αυτή η κατάσταση έγινε πιο έντονη με το πέρασμα των χρόνων καθώς και με τον ερχομό οικονομικής κρίσης.

Στην βιβλιογραφική ανασκόπηση της πτυχιακής εργασίας πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή της πάλης καθώς αναλύεται και η εννοιολογική σημασία της λέξης ηθικής. Στην εργασία αυτή θα διαπιστώσουμε πως η πάλη και η ηθική έχουν άμεση σχέση μεταξύ τους και είναι αλληλένδετες έννοιες.

1.2) Σημασία της έρευνας

Στόχος της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η ανάδειξη του ρόλου της πάλης στην παγκόσμια ιστορία και κυρίως στον αθλητισμό και στους ολυμπιακούς αγώνες αλλά και η άμεση σχέση της πάλης με το ήθος. Αυτό πραγματοποιείται μέσα από μια σειρά ερευνών όπου τα στοιχεία και τα συμπεράσματα τους παρουσιάζονται στην εργασία και δίνουν την ευκαιρία στον αναγνώστη να συνειδητοποιήσει την αξία και την σημαντικότητα του συγκεκριμένου αθλήματος και στον ρόλο που έχει καταβάλλει στην διαμόρφωση της ιστορίας των ολυμπιακών αγώνων.

1.3) Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις

Διενεργήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση με την χρήση πηγών τόσο από ελληνικά όσο και από ξένα συγγράμματα και άρθρα που αφορούσαν την πάλη σε εθνικό αλλά

και την ηθική σε διεθνές επίπεδο στα πλαίσια κυρίως του αθλητισμού. Στη πληθώρα των κείμενων, άρθρων και βιβλίων πραγματοποιήθηκε ο εντοπισμός, η κωδικοποίηση, η ταξινόμηση και τέλος η κατηγοριοποίηση των δεδομένων, που κρίθηκαν απαραίτητοι για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας ώστε να επιτευχθεί η απάντηση των ερωτημάτων.

1.4) Οριοθετήσεις και περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε σε περιορισμένη ποσότητα βιβλιογραφικής ανασκόπησης και όχι σε όλη την υπάρχουσα βιβλιογραφία που να αφορά την πάλη και την ηθική. Επίσης, τέθηκε περιορισμός όσο αφορά την γλώσσα δημοσίευσης των βιβλίων και των άρθρων. Χρησιμοποιήθηκαν μόνο αυτά που ήταν δημοσιευμένα κυρίως στην ελληνική και λιγότερο στην αγγλική γλώσσα. Επομένως, τα συμπεράσματα είναι οριοθετημένα μέσα στους δεδομένους περιορισμούς.

1.5) Διευκρίνηση Ορών

κ.α.= και άλλα

κ.λπ.=και λοιπά

μ.Χ.=μετά Χριστού

π.Χ.= προ Χριστού

catch = catching wrestling

fair play = ευ αγωνίζεσθαι

UNESCO=Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών

II) Η ΠΑΛΗ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ

2.1) Ιστορική αναδρομή

Η πάλη θεωρείται το αρχαιότερο άθλημα και η προέλευση της δεν μας είναι απόλυτα σαφής παρόλο που υπάρχουν διάφορες αναφορές σε γραπτά κείμενα ενώ συναντάμε και αποτυπώσεις της στην τέχνη. Η πάλη υπήρξε πριν την εμφάνιση του αθλήματος διότι ο άνθρωπος πάλευε καθημερινά για την επιβίωσή του με τα άγρια θηρία. Στην Ιλιάδα ο Όμηρος (8^{ος} αιώνας π.Χ.) αναφέρεται στους αγώνες πάλης προς τιμήν του Πάτροκλου μετά τον θάνατο του κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Τροίας. Επίσης έχουμε την αναμέτρηση ανάμεσα στον βασιλιά της Ιθάκης Οδυσσέα και τον Αίαντα, γιού του βασιλιά της Σαλαμίνας. Σύμφωνα με τον μύθο η πάλη στην αρχαία Ελλάδα θεωρείται εύρημα του θεού Ερμή. Ο Φιλόστρατος συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι η κόρη του Ερμή, η Παλαιίστρα, την εφηύρε περνώντας το μεγαλύτερο μέρος της εφηβείας της στα βουνά της Αρκαδίας. Σύμφωνα με πηγές το πρώτο γυμναστικό ίδρυμα ονομάστηκε Παλαιίστρα αποδεικνύοντας ότι πρόκειται πράγματι για το αρχαιότερο άθλημα.

Πίνακας 2.1: Παλαιιστές που εκτίθενται στο παλάτι Yusupov στην Αγία Πετρούπολη (Wikipedia, 2008)

Ο ίδιος υποστηρίζοντας ένθερμα την αναγκαιότητα και την χρησιμότητα της πάλης στον πόλεμο, αναφέρεται στην νίκη των Αθηναίων απέναντι στους Πέρσες στην μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ. ‘’ως αγχού πάλης’’ δηλαδή ως επικράτηση στην μάχη

σώμα με σώμα κρίνοντας όλη την έκβαση της αναμέτρησης. Αντίστοιχα, στην μάχη των Θερμοπυλών το 480 π.Χ. οι Σπαρτιάτες, αφού κατέστρεψαν τα δόρατα και τα σπαθιά τους, έπεσαν με γυμνά χέρια να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες. Σε μια άλλη εκδοχή του μύθου, κατά τον Βιργίλιο, την τέχνη της πάλης επινόησαν τα δύο παιδιά του Χόρικού, ο Πλήξιππος και ο Ενετός. Μια μέρα λοιπόν έκαναν επίδειξη των ικανοτήτων τους μπροστά στον πατέρα τους. Το είδε αυτό η αδερφή τους η Παλαίστρα, η οποία μετέφερε την ανακάλυψη τους στον εραστή της τον Ερμή. Εκείνος την τελειοποίησε και την διέδωσε στους ανθρώπους ως δικό του εύρημα. Υπάρχουν πλήθος αναφορών σχετικά με το ποιος ήταν εκείνος στον οποίο οφείλεται τόσο η ανακάλυψη όσο και η σταδιακή παγίωση της ως ένα ευγενές και παιδαγωγικό άθλημα. Συγκεκριμένα ο ιστοριογράφος Ίστρος μας ενημερώνει πως το άθλημα το έμαθε στον Θησέα η ίδια η θεά Αθηνά. Από την άλλη ο Πausανίας μας παραπέμπει στον φιλόσοφο Παλέμονας ο οποίος αναφέρει ως εφευρέτη της πάλης τον παιδοτρίβη Φόρβα. Κατά τον Πίνδαρο την άνω πάλη εφηύρε ο Θησέας και την πάλη των κάτω μελών ο Κερκύων. Σε πηγές συναντάμε ότι ο Πηλέας πάλεψε με την Αταλάντη προς τιμήν του Πελία ενώ ο Ηρακλής πάλεψε και νίκησε τον Αχελώο, γιό του Ήλιου και της Γης.

Η πάλη αποτελούσε το κυριότερο μέσο αγωγής των νέων κατά την αρχαιότητα. Ήταν ένα πολυσύνθετο άθλημα, τεχνικότατο και πανουργότατον σύμφωνα με τον Πλάτωνα που συνδύαζε διάφορες ικανότητες ενώ αντάμειβε με ένα έξυπνο και προσαρμοστικό πνεύμα αναπτύσσοντας την σωματική δύναμη και την ευελιξία.

Αν μεταφερθούμε πίσω στους σύγχρονους Ολυμπιακούς αγώνες, αυτούς του 1896 θα δούμε ότι η πάλη βρίσκεται ανάμεσα στα εννιά διαγωνιζόμενα αθλήματα. Το 1900 στους Ολυμπιακούς που διοργανώνονται στο Παρίσι, για μία και μοναδική φορά η πάλη μένει εκτός προγράμματος. Το 1904, στο Σεντ Λιούις οι Αμερικανοί συμπεριέλαβαν την ελευθέρα αλλά αφήνουν εκτός προγράμματος την ελληνορωμαϊκή. Το 1908 συμπεριλαμβάνονται και τα δύο είδη στο πρόγραμμα. Οι γυναίκες θα συμμετάσχουν μόλις το 1983 για πρώτη φορά, ενώ από το 2004 θα μπορούν να διαγωνίζονται και στους ολυμπιακούς αγώνες. (Αθλητικός όμιλος Αχαρνών, n.d.) (Καθημερινή, 2008)

2.2) Η πάλη ως μέσο διαπαιδαγώγησης

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Αρχαία Αθήνα διαρθρωνόταν με βάση συγκεκριμένες δεξιότητες και γνώσεις τις οποίες θα έπρεπε να κατέχει το άτομο. Κύριοι αρμόδιοι για την εκπαίδευση των νέων ήταν οι γραμματιστές, οι κιθαριστές και οι παιδοτρίβες.

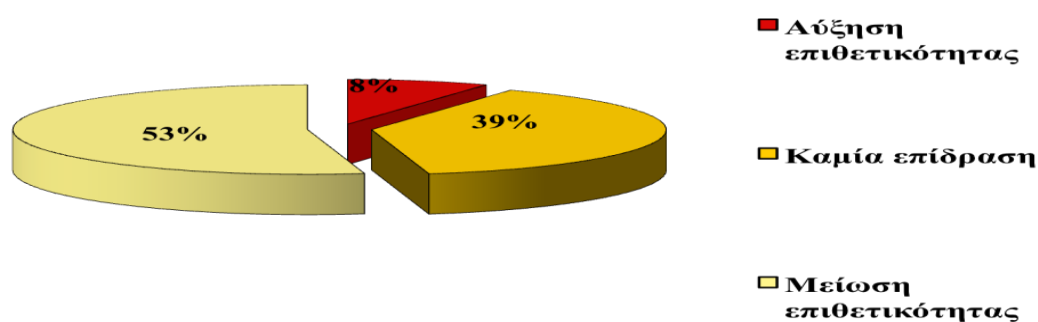
Οι γραμματιστές δίδασκαν γραφή, ανάγνωση και στοιχεία αριθμητικής και δίδασκαν τους μαθητές τους να διαβάζουν και να μαθαίνουν από στήθους τους μεγάλους ποιητές -Όμηρο Ησίοδο κ.α. Οι κιθαριστές με τη σειρά τους δίδασκαν τα αγόρια πώς να παίζουν την επτάχορδη λύρα και να τραγουδούν τα έργα των λυρικών ποιητών. Οι παιδοτρίβες φρόντιζαν για τη φυσική τους ανάπτυξη με τρόπο επιστημονικό. Τους δίδασκαν την πάλη, το παγκράτιο, την πυγμαχία, το τρέξιμο, τη ρίψη του δίσκου, το άλμα και ποικίλες άλλες ασκήσεις στην παλαίστρα. Σε κάθε πόλη κράτος της Αρχαίας Ελλάδας ήταν υποχρεωτικό να υπάρξει παλαίστρα. Σε αυτό το τριπλό σύστημα ενίοτε προστίθετο και το σχέδιο ή η ζωγραφική, ειδικότερα από τα τέλη του 4ου π.Χ. αιώνα. Ωστόσο, το σύνηθες σύστημα εκπαίδευσης περιλάμβανε λογοτεχνία, μουσική και αθλητικά.

Δινόταν αντίστοιχη βαρύτητα σε όλα τα μαθήματα ωστόσο η φυσική εκπαίδευση έστω και σε απλουστευμένη μορφή ήταν η πρώτη ενασχόληση των αγοριών κατά το 6^ο έτος της ηλικίας ενώ οι όποιες απαιτήσεις ως προς τα τεχνικά ζητήματα ξεκινούσαν μετά τα 12. Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης υποστήριζαν ότι η όποια φυσική προετοιμασία θα πρέπει να προηγείται της διανοητικής εκπαίδευσης. Την κύρια ευθύνη για το πρόγραμμα εκπαίδευσης και την διευθέτηση τέτοιων ζητημάτων την είχε ο παιδαγωγός.

Μετά τον 5^ο αιώνα παρατηρούμε ότι το αθηναϊκό σύστημα εκπαίδευσης όπως και αυτό των άλλων πόλεων διευρύνεται και διαιρείται σε τρία διαφορετικά στάδια : το πρωτοβάθμιο από τα 6 έως τα 14 που περιλαμβάνει τα μαθήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω, το δευτεροβάθμιο το οποίο αφορά τα έτη από 14 έως 18 και σύμφωνα με τον Πλάτωνα πρόκειται για ένα σύστημα μαθητείας στα μαθηματικά και τέλος το τριτοβάθμιο που αφορούσε τις ηλικίες των 18 έως τα 20 και περιλάμβανε την πολεμική εκπαίδευση και κατάρτιση των νέων. Τον πρώτο χρόνο τον περνούσαν στην

Αθήνα και τον δεύτερο σε φρούρια των συνόρων και σε στρατόπεδα. Από τις τρεις αυτές βαθμίδες εκπαίδευσης μόνο η τρίτη ήταν υποχρεωτική και αυτό διήρκεσε μέχρι την κατάρρευση της αθηναϊκής δύναμης όπου και έγινε προαιρετική και στο στάδιο αυτό εισήχθησαν τα μαθήματα της λογοτεχνίας και της φιλοσοφίας. Το δεύτερο ήταν εντελώς προαιρετικό και μάλλον για τους εύπορους αστούς. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση ωστόσο ήταν υποχρεωτική για όλους σύμφωνα με την νομοθεσία του Σόλωνα όπου αναφέρεται ότι ο Αθηναίος πολίτης θα πρέπει να ξέρει γράμματα και κολύμπι. Μετά από αυτό οι φτωχοί μπορούν να στρέψουν την προσοχή τους στη γεωργία και το εμπόριο, ενώ οι πλουσιότεροι στη μουσική, την ιππασία, τη γυμναστική, το κυνήγι και τη φιλοσοφία. (wikipedia, n.d.)

Σύμφωνα με την στατιστική Πίτα του Καλίνα (εικόνα 2.3) φαίνεται ότι στην πλειοψηφία των μαθητών που ασχολήθηκαν με την πάλη παρατηρήθηκε μείωση της επιθετικότητας του. Ενώ σε ένα μικρό ποσοστό αυξήθηκε. Αποτελεί μία ήπια μορφή πολεμικής τέχνης καθώς και αυτοάμυνας, για αυτό τον λόγο θα ήταν ωφέλιμο να εισαχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα ως μέθοδος αντί-μπούλινγκ. Σκοπός του αθλήματος είναι να επιβάλλεται ο ισχυρότερος χωρίς να καταστρέφει τον ηττημένο.

Εικόνα 2.3: Η στατιστική πίτα του Καλίνα. 2000

2.3) Η εξέλιξη του αθλήματος στο πέρασμα των χρόνων

Κατά την κλασική αρχαιότητα η πάλη και όλες οι παραλλαγές όπως η πυγμαχία και το παγκράτιο, η κάτω και η άνω πάλη, τις οποίες διδάσκονταν οι μαθητές πραγματοποιούνταν κάτω από το άγρυπνο πνεύμα του παιδοτρίβη που εξέταζε αν ακολουθούνται οι κανόνες και αν υπήρχε σωστή συμπεριφορά και ευγενής άμιλλα ανάμεσα στους συναγωνιζόμενους. (Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα)

Τα παιδιά τα συνόδευε ο ρυθμός της μουσικής ενός αυλού ιδιαίτερα όταν αγωνίζονταν στο πένταθλο και την πυγμαχία ενώ υπήρχε και η απαραίτητη προπαρασκευή πριν εισέλθουν στην παλαίστρα. Πιο συγκεκριμένα, κατέφταναν στον χώρο ενώ είχαν μαζί τους σε ένα μικρό δοχείο με λάδι (αλάβαστρο), με το οποίο αλείφονταν αφού πρώτα είχαν πλυθεί. Αγωνίζονταν γυμνοί επομένως αποτελούσε όχι μόνο μέτρο προστασίας από πιθανές κακώσεις αλλά και ένα έξυπνο τρόπο να αποφεύγουν τις λαβές των αντιπάλων τους. Μετά το πέρας της άθλησης, αφαιρούσαν με μια ξύστρα το λάδι, την λεγόμενη στλεγγίδα και έπειτα πλένονταν (Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα)

Η αρχαία ελληνική πάλη απαιτούσε συνδυασμό τέχνης, ευκινησίας και δύναμης. Αποτελούσε μέρος του πεντάθλου αλλά στους πανελλήνιους αγώνες συμπεριλαμβανόταν ως ανεξάρτητο άθλημα. Τα είδη της πάλης ήταν δύο. Η όρθια πάλη ή ορθοπάλη, ή σταδαία πάλη, ή ορθοστάδην πάλη, ή τριαγμός και η κάτω πάλη, ή αλίνδησις, ή κύλησις, ή κυλίνδησις εν τη κόνει. Στην όρθια πάλη αρκούσε ο παλαιστής να ρίξει τον αντίπαλό του κάτω τρεις φορές για να ανακηρυχθεί νικητής. Στην κάτω πάλη δεν αρκούσε η πτώση. Ο αγώνας συνεχίζονταν ώσπου ο ένας εκ των δύο αθλητών να παραδεχθεί την ήττα του. Ο παλαιστής ύψωνε το χέρι του με τον μέσο δείκτη τεντωμένο για να τον δει ο κριτής. Στην παλαίστρα υπήρχαν διαφορετικοί χώροι για τα δύο είδη πάλης. Η όρθια γίνονταν στην άμμο, πάνω στο σκάμα. Η αλίνδησις γίνονταν συνήθως σε βρεγμένο χώμα. Με την όρθια πάλη γυμνάζονταν το πάνω μέρος του σώματος (κεφαλή, τράχηλος, ώμοι, χέρια, θώρακας) ενώ με την αλίνδησιν το κάτω μέρος του σώματος. (οσφύς, μηροί, γόνατα). (Χρήστος Μπάρδας, 2015)

Σήμερα έχουμε δύο είδη πάλης, τα οποία συμπεριλαμβάνονται στους Ολυμπιακούς αγώνες, και είναι η ελεύθερη και η ελληνορωμαϊκή πάλη. Πρόκειται για μετεξέλιξη του αθλήματος από τα αρχαία χρόνια όπου ο αντίπαλος χρησιμοποιεί τα δικά του

πόδια ή του αντιπάλου τόσο στην επίθεση όσο και στην άμυνα. Προϋπόθεση για να νικήσει κάποιος είναι η ακινητοποίηση του αντιπάλου με την πλάτη στο έδαφος επί κάποια δευτερόλεπτα. (ΕΛΟΠ, 2013) Έχει τις ρίζες της στην πάλη catch η οποία περιλαμβάνει διάφορα χτυπήματα, λαβές και εναέριες κινήσεις. Ωστόσο πρόκειται για ένα είδος καθαρά ψυχαγωγικό καθώς οι επαγγελματίες παλαιστές πρέπει να διαθέτουν ειδικές ικανότητες και να κατέχουν ως ένα βαθμό την τέχνη της υποκριτικής.

Η ελληνορωμαϊκή πάλη αποτελεί τον άμεσο απόγονο της αρχαίας ελληνικής πάλης. Σε αυτό το στυλ οι κανόνες περιορίζουν και δυσκολεύουν τους διαγωνιζόμενους αφού απαγορεύεται το κράτημα κάτω από την μέση, τα χτυπήματα και η ενεργή χρήση των ποδιών στην εκτέλεση οποιασδήποτε κίνησης. Και εδώ θα πρέπει να ρίξει ο ένας τον άλλον στο έδαφος με την πλάτη ή να τον καθλώσει με τους ώμους κάτω. Θα πρέπει να εφαρμόσει ορισμένες λαβές, ωστόσο υπάρχουν και κάποιες που απλά δίνουν πόντους χωρίς να έχει υπάρξει πτώση δίνοντας το προβάδισμα για την νίκη (ΕΛΟΠ, 2013)

2.4) Ένας από τους σημαντικότερους υπεραθλητές της αρχαιότητας

Ο υπεραθλητής στον οποίο θα αναφερθούμε είναι ίσως ο σπουδαιότερος παλαιστής της αρχαιότητας. Ο Μίλων από τον Κρότωνα της Ιταλίας έζησε τον έκτο αιώνα π.Χ. Κατά την αθλητική του καριέρα αναδείχθηκε έξι φορές ολυμπιονίκης, ένα ρεκόρ που διαθέτει μέχρι και σήμερα. Την πρώτη νίκη την συμπλήρωσε σαν νεανίας και τις άλλες πέντε στην κατηγορία ανδρών.

Η έβδομη ολυμπιακή νίκη χάθηκε από τον Τιμαθίσειο, καθώς κινούταν όλη την ώρα εντός της παλαίστρας με αποτέλεσμα να μην μπορεί να τον πιάσει ο Μίλων με καμία λαβή. Η τεχνική αυτή τον εξουθένωσε και αναγκάστηκε να παραιτηθεί. Επίσης, ο Μίλων ήταν και περιοδονίκης, κατείχε τον τίτλο του νικητή πάνω από τριάντα φορές. Με την μέθοδο της προοδευτικής επιβάρυνσης είχε καταφέρει να αυξήσει την δύναμη του από μικρή ηλικία. Μία από τις ασκήσεις που χρησιμοποιούσε στην προπόνηση του ήταν να παίρνει ένα μικρό μοσχάκι στους ώμους του και να διασχίζει μια απόσταση. Όσο το ζώο μεγάλωνε τόσο αυξανόταν και η εξωτερική επιβάρυνση.

Ο Μίλων είχε συνδέσει το όνομα του με ορισμένα σπουδαία κατορθώματα, ωστόσο δεν γνωρίζουμε ποια από αυτά είναι αληθινά. Αυτό που είναι αληθές είναι ότι ήταν ένας πολύ δυνατός άντρας. Όπως αναφέρουν πολλοί μελετητές έδενε ένα σχοινί γύρω από το μέτωπο του σαν κορδέλα στην συνέχεια κρατούσε την αναπνοή του, φούσκωναν οι φλέβες του με αποτέλεσμα το σχοινί από την δύναμη που δεχόταν να σπάει.

Κάποτε σύμφωνα με τον Πausανία ο αθλητής είχε αλείψει έναν δίσκο με λάδι, στάθηκε πάνω του προκαλώντας τους αθλητές καθώς και θεατές να τον μετακινήσουν χωρίς κανένας να τα καταφέρει. Σύμφωνα με τον Διόδωρο τον Σικελιώτη ο Μίλων πρωτοστάτησε σε μία μάχη των συμπατριωτών του ενάντια στους πολίτες της Σύβαρης. Οι κροτωνιάτες δέχθηκαν την υπεράσπιση του και αυτός κρατώντας ένα ρόπαλο έτρεψε τους αντιπάλους του σε φυγή.

Εντυπωσιακή μπορεί να χαρακτηριστεί και η διατροφή του αθλητή. Μελετητές αναφέρουν ότι κατανάλωνε κάθε μέρα 9-10 κιλά ψωμί και άλλα τόσα κρέας, και 10 λίτρα κρασί, αυτά υπολογίζονται στις 20000 θερμίδες την ημέρα. Οι πληροφορίες για την διατροφή του μπορεί να μην είναι αληθές ωστόσο γίνεται εύκολα κατανοητό ότι χρειαζόταν μεγάλες μερίδες για να διατηρηθεί.

Για το τέλος αφήσαμε τον τραγικό θάνατο που βρήκε ο μεγάλος αυτός αθλητής από άγρια ζώα. Σύμφωνα με τον Πausανία και τον Σράβωνα κατά την διάρκεια μιας βόλτας στο δάσος είδε τον κορμό ενός δέντρου που ήταν γεμάτος σφήνες, ίσως από κάποιους ξυλουργούς που προσπαθούσαν να το κόψουν στα δύο. Θέλοντας να δοκιμάσει τις δυνάμεις του πήγε να βγάλει τις σφήνες με αποτέλεσμα αυτές να υποχωρήσουν και ο Μίλων να παγιδευτεί και να τον κατασπαράξουν τα άγρια ζώα.(μηχανή του χρόνου)

2.5) Η παλαίστρα ως κέντρο κοινωνικής ζωής των αρχαίων Ελλήνων

Η παλαίστρα ήταν ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος στον οποίο τελούνταν τα αθλήματα της πάλης και της πυγμαχίας και αποτελούσε τμήμα των Γυμνασίων παρόλο που μπορούσε να υπάρξει και ανεξάρτητα. Η αρχιτεκτονική συνήθως ακολουθούσε ένα συγκεκριμένο σχέδιο, καθώς επρόκειτο για έναν παραλληλόγραμμο χώρο που περικλειόταν από κιονοστοιχίες που οριοθετούσαν και τα υπόλοιπα

δωμάτιο γύρω από την παλαίστρα. Στην ουσία επρόκειτο για μία εσωτερική αυλή στρωμένη με λεπτή άμμο. Συνήθως οι γύρω χώροι είχαν πολλές και διαφορετικές λειτουργίες καθώς μπορούσαν να είναι μπάνια, χώροι παιχνιδιού (μπάλας), αποδυτήρια και αποθηκευτικοί χώροι ρούχων, χώροι συνάθροισης, παρατήρησης ή διδασκαλίας, και αποθήκες ελαίων, σκονών ή άλλου απαραίτητου αθλητικού εξοπλισμού. Αργότερα η λέξη παλαίστρα χρησιμοποιούνταν για να προσδιορίσει και τα γυμνάσια. (Wikipedia, n.d.) (Χρήστος Μπάρδας, 2015)

Τα γυμναστήρια και οι παλαίστρες κτίζονταν με έξοδα της πολιτείας ή με τις δωρεές των πλουσίων ακόμα και με έξοδα των επαγγελματιών προπονητών. Η ύπαρξη αυτών των χώρων ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε πόλη-κράτος, με τον Πausanias να αναφέρεται στην Πανόπεια Φωκίδας ως παράδειγμα πόλης που δεν διέθετε γυμνάσιο επομένως δεν θα έπρεπε να την θεωρούμε ως τέτοια. (Χρήστος Μπάρδας, 2015)

Οι πρώτοι αθλητές κατάγονταν από αριστοκρατικές οικογένειες και με την μετέπειτα καθιέρωση της οπλιτικής φάλαγγας άρχισαν να αναζητούν την προσωπική διάκριση σε πλαίσια ειρηνικού και αναίμακτου ανταγωνισμού. Έναν χώρο όπου θα μπορούσαν να αγωνίζονται δίκαια, τίμια, ακολουθώντας τους κανόνες του αγωνίσματος ενώ παράλληλα σέβονται τον αντίπαλο τους και αναγνωρίζουν σε αυτόν έναν ισάξιο άνθρωπο. (Κωνσταντίνα Γογγάκη, 2008) (Δημήτρης Κυρτάτας, 2017)

Από τον 5^ο αιώνα αρχίζουν και συχνάζουν έφηβοι και γενικά πολίτες όλων των εισοδηματικών τάξεων. Η τακτική συνεύρεση λόγω υποχρεωτικού συστήματος εκπαίδευσης και γενικότερα λόγω της δυνατότητας που παρείχε η πόλη κράτος σε όλους τους άρρενες πολίτες της σχεδόν να συμμετέχουν, μετέτρεψε τα γυμνάσια σε κέντρα κοινωνικής συναναστροφής, καθημερινών συζητήσεων και πνευματικών ζυμώσεων με αποτέλεσμα να προσφέρουν μια ευρύτερη παιδεία και ενημέρωση για το πολιτικό γίνεσθαι της περιόδου. Ο Σωκράτης φαίνεται να συχνάζει σε αυτά με σκοπό να συναντήσει και να συζητήσει με νέους που ακόμη διαπλάθονται τόσο στο σώμα όσο και στο πνεύμα. (Δημήτρης Κυρτάτας, 2017)

III) ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

3.1) Διαχρονική ηθική

Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός αποτελεί μια αστείρευτη πηγή πνευματικής δημιουργίας και θησαυρό ιστορικής μνήμης, η μελέτη του οποίου είναι ικανή να ιχνηλατήσει τις αξίες που διέπουν ολόκληρο τον δυτικό πολιτισμό. Η διαχρονική αξία είναι αυτή του μέτρου, της μεσότητας όπως θα υποστήριζε ο Αριστοτέλης ενώ ο χαρακτήρας του πολιτισμού αυτού είναι ανθρωποκεντρικός. Επιδιώκεται λοιπόν μέσω διάφορων παιδευτικών μέσω όπως είναι η τέχνη, η επιστήμη και η φιλοσοφία η επιθυμητή πολύπλευρη ανάπτυξη όπου “ανθίζουν” τόσο το πνεύμα όσο και το σώμα. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσεται και ο αθλητικός αγώνας και το αντίστοιχο ιδεώδες που έχει τις ρίζες του στην καθολική και ισορροπημένη ανάπτυξη του ατόμου. Στο ιδεώδες αυτό αντανακλάται το βαθύτερο υπόβαθρο του κλασσικού πολιτισμού, αυτό της αρμονικής συνύπαρξης των αντιθέτων. (Γογγάκη, 2014)

Η αθλητική δραστηριότητα αποτελεί σημαντικό μέρος της ανθρωπότητας και ανιχνεύεται ως κομμάτι των εκδηλώσεων που διοργανώνονται και έχουν ως σκοπό την προβολή δύναμης και της ικανότητας επικράτησης αλλά εξυπηρετούν και την ανάγκη για κοινωνική συνεύρεση και ψυχαγωγία.

Υπάρχει μια μακρά παράδοση αθλητικών διαγωνισμών όχι μόνο στην Αρχαία Ελλάδα αλλά και σε άλλους λαούς όπως είναι οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι και οι λαοί της Μεσοποταμίας. Στις νοπογραφίες στα μινωικά παλάτια βλέπουμε να απεικονίζονται τα ταυροκαθάψια και οι πτώσεις. Οι Μυκηναίοι αργότερα υιοθετούν τα αθλήματα που έχουν εισάγει οι Μινωίτες ενώ προσθέτουν τα αγωνίσματα στίβου καθώς και τις αρματοδρομίες. Στην Ιλιάδα πραγματοποιούνται αγώνες προς τιμήν του νεκρού Πάτροκλου με τον Όμηρο να μας τους περιγράφει πολύ ζωντανά, ενώ παράλληλα είναι και ένας τρόπος άσκησης και διατήρησης σωματικής ετοιμότητας αλλά και ψυχαγωγίας ανάμεσα στους στρατιώτες. Αντίστοιχα στην Οδύσσεια, έχουμε την διοργάνωση γιορτών και αγώνων από τον Αλκίνοο προς τιμή του Οδυσσέα ο οποίος έχει καταπλεύσει στο νησί των Φαιάκων. Πριν τους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες, οι αθλητικοί αγώνες θεωρούνται ταυτόσημοι και σχεδόν απαραίτητοι όπως και κάθε εκδήλωση που συνόδευε έναν γάμο ή μια νεκρική τελετή κάποιου δημόσιου προσώπου ή μιας αναγκαίας απόφασης κ.α.

Οι αρχαίοι Έλληνες συναρπάζονται από την έννοια του αγώνα τόσο πολύ που σχεδόν δεν υφίσταται μύθος χωρίς τον αντίστοιχο άθλο. Ο ήρωας έπαιρνε μυθικές διαστάσεις καθώς ήταν εκείνος που κατάφερνε να αντιμετωπίσει με περισσή γενναιότητα και αντοχή έναν τουλάχιστον αξιοζήλευτο άθλο. Χαρακτηριστικά απαραίτητα τα οποία εξυμνούνταν και έπρεπε να διαθέτει ένας αθλητής και ένας πολεμιστής ήταν η φυσική του δύναμη, η πολεμική του τέχνη, η σωφροσύνη και η ανδρεία του φανερώνοντας την σπουδαιότητα που είχε για τους Έλληνες η άθληση και ο ενάρτετος αγώνας. Έχει σημασία να αναλύσουμε το περίφημο ευ αγωνίζεσθαι στα συνθετικά του με το επίρρημα ευ να κουβαλά και να προσδίδει ένα τεράστιο ηθικό βάρος και την αντίστοιχη κατεύθυνση. Ερμηνεύοντας το αρχαιοπρεπές αυτό επίρρημα ισοδυναμεί με το καλώς, ευτυχώς, ευνοϊκώς ή διαφορετικά το πρέπον, το αρμόζον. Όποια λέξη προσδιορίζει καταφέρνει να αναδείξει ιδιότητες και αξίες ή να φωτίσει ηθικά νοήματα, να θέσει τα όρια της ηθικής ενώ καταφέρνει να πετύχει την υπέρβαση της μετριότητας. Συνεπώς όταν προσθέτουμε το ευ μπροστά από οποιαδήποτε λέξη πετυχαίνουμε την ανύψωση της στο ανώτερο, υπέρτατο επίπεδο επιτυγχάνοντας μια νοηματική επανάσταση. (Γογγάκη, 2008)

Στους Ορφικούς ύμνους προς τιμήν των θεών συναντάμε πλήθος λέξεων με πρώτο συνθετικό το επίρρημα ευ, είτε για να δηλωθεί η θεϊκή ιδιότητα είτε για να προκαλέσει την ευαρέσκεια των θεών. Ο Πίνδαρος αποδίδει με την χρήση συγκεκριμένων λέξεων όπως το “ευ πέπραγεν, ευ πάσχεμεν” και επεκτείνει το ιδεώδες της καλοκαγαθίας στο πρόσωπο του Ολυμπιονίκη, στο οποίο συναντώνται ιδεώδη και θεϊκές αρετές και αποτελεί πρότυπο ανθρώπου και πολίτη. Ο ποιητής διευρύνει το ηθικό πλαίσιο του ευ αγωνίζεσθαι, συμβουλεύοντας να μην αδικεί κανείς ούτε με τα λόγια ούτε με τις πράξεις στοχεύοντας σε μια ηθική τελειότητα η οποία αντανakλούσε την πανελλήνια πίστη ότι οι αγώνες διαδραματίζονταν υπο την φροντίδα των θεών. Ο Πίνδαρος θεωρεί τον αθλητικό αγώνα, επίτευγμα γενεαλογικής και αστικής σημασίας αφού αποδίδει τιμές τόσο στην οικογένεια του όσο και στην πόλη του ενώ ο νικητής θεωρείται ευδαίμων, μακαρ, όλβιος, επίθετα με θρησκευτική βαρύτητα που ταυτίζουν την νίκη με ευτυχία. Αυτό συνεπάγεται μια ενεργητική διαδικασία κατά την οποία ο αθλητής βιώνει πνευματικές και ηθικές διεργασίες ώστε με την νίκη που επιτυγχάνει κατακτά τον άθλο και απολαμβάνει την εύνοια των θεών. (Γογγάκη, 2008) (Γογγάκη, 2014)

Το ηρωικό και αγωνιστικό ιδεώδες ενυπάρχει σε κάθε είδους εκδήλωση και δραστηριότητα και συνδέεται άρρηκτα με το θρησκευτικό στοιχείο καθώς πρόκειται για θεοκεντρικά κοινωνικά καθεστώτα όπου επικρατεί η επακριβή τήρηση του ηθικού νόμου.

Κατά τα κλασικά χρόνια φτάνουμε στο απόγειο της αξίας του 'ευ' και του 'καλού αγώνα', όπου η ομηρική αριστεία εξανθρωπίζεται και ζητούμενο είναι ο τέλειος άνθρωπος, ο εναρμονισμός των διαφορετικών υποστάσεων, που έχει ως αποτέλεσμα το αγαθό και καλό πολίτη. Μέσω του ευ ζην επιτυγχάνεται η αρετή της μεσότητας σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, όπου όλες οι δυνάμεις αναπτύσσονται εξίσου και αποσκοπούν στην ισορροπία.

Το 'ευ αγωνίζεσθαι' συμπυκνώνει όλη την ηθική φιλοσοφία, που αφορά την σωματική και ψυχική ευζωία που αποτελούν αρετές απαραίτητες και προέκταση της ιδιότητας του πολίτη και σε αυτή την ανθρώπινη δραστηριότητα. Η νίκη συνδέεται με την αριστεία καθώς επιβραβεύεται ο ικανότερος, ο γενναιότερος, ο άριστος ως προς κάποιες απαιτήσεις ηθικές και σωματικές.

Ένας καλός αγώνας λοιπόν είναι εκείνος στον οποίο οι αθλητές ξεχωρίζουν λόγω των ικανοτήτων τους ως άξιοι συνεχιστές της γενιάς τους και επομένως μπορούν να ανυψωθούν ως ηθικά πρότυπα. Οι προϋποθέσεις του ευ αγωνίζεσθαι σχετίζονται με τον δίκαιο και τίμιο αγώνα όπου οι αθλητές τηρούν τους κανόνες και σέβονται την αξία του αντιπάλου τους αντιμετωπίζοντας τον ως ίσο. Το 'ευ αθλείσθαι' λοιπόν είναι απορία της θρησκευτικής, αγωνιστικής και πολιτικής παιδείας καθώς αντανακλά την ποιότητα των κοινωνικών αξιών της εποχής.

Ωστόσο μέχρι και σήμερα κάτω από την έννοια αυτή συγκεντρώνονται πλήθος ηθικών και κοινωνικών αξιών που αποτελούν το θεμελιακό πλαίσιο του θεμιτού αγωνιστικού πνεύματος και εξαρτάται η διάδοση τους από το πως παίζεται ένα άθλημα και πως εφαρμόζονται οι κανόνες του.

Το ευ αγωνίζεσθαι έχει διαχρονική ισχύ ως μια γνήσια ηθική αγωγή, που αποτελεί πυρήνα του αθλητικού ιδεώδους. Επαναπροσδιορίζει τον αγώνα ως μια ευγενή ανθρώπινη δραστηριότητα όπου η έριδα είναι αγαθή και αποσκοπεί στην επικράτηση της ικανότητας σε κάθε επίπεδο, με το κίνητρο να είναι η επιθυμία για συνεχή

βελτίωση και υπεροχή του εαυτού από τον οποίο πηγάζει η εσωτερική ευτυχία και επιβράβευση ενώ επιβεβαιώνεται και εξωτερικά με τον επίδειξη σεβασμού από τον αντίπαλο. Η αλόγιστη εμπορευματοποίηση και ο τυφλός φανατισμός δεν έχουν θέση εδώ καθώς προάγουν την επιθετικότητα και νοθεύουν το φίλαθλο πνεύμα.

Ο ηττημένος θα πρέπει να διακρίνεται από φιλοτιμία και σεβασμό καθώς αναγνωρίζει και σέβεται την προσωπικότητα και την ικανότητα του νικητή, αποδεχόμενος έτσι την διαφορετικότητα του. Με αυτό τον τρόπο ενισχύονται τις κοινωνικές και ουσιαστικές σχέσεις που μπορούν να αναπτυχθούν ανάμεσα στους αθλητές. Ο αυτοέλεγχος και η πειθαρχία συνετίζουν τον αθλητή σε στιγμές που μπορεί να είναι ιδιαίτερα ή έντονες και τον προσανατολίζουν στον ένα και μοναδικό του στόχο, αυτόν της επίτευξης της νίκης με τα αποδεκτά ηθικά μέσα. (Γογγάκη, 2008)

3.2) Η ηθική του αθλητισμού σήμερα: έννοιες και βασικές αρχές

Η σωστή αθλητική ηθική και ο καλός αγώνας είναι προ απαιτούμενα για έναν υψηλού επιπέδου αθλητικό διαγωνισμό. Περιορίζεται έτσι η χρήση ανέντιμων μέσων με σκοπό την νίκη καθώς και οι ηθικές ιδιότητες των αθλητών διαμορφώνονται μέσω της αθλητικής δεοντολογίας. Μια νίκη που αποκτήθηκε με απάτη δεν φέρνει χαρά και υπερηφάνεια. Η έννοια της δικαιοσύνης συνεπώς ρυθμίζει τους κανόνες συμπεριφοράς και τις ηθικές αρχές στις αθλητικές δραστηριότητες και αποτελεί απόρροια της δεοντολογίας αυτής.

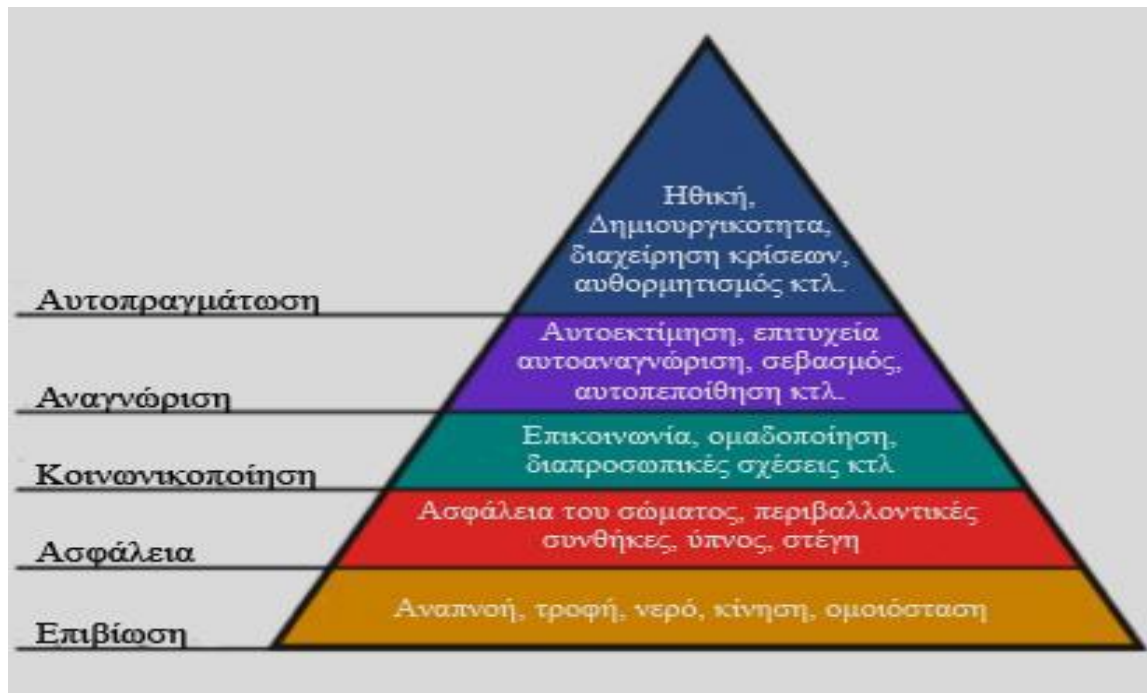
Μπορεί πλέον να μην αποδίδονται θεϊκές ιδιότητες στους αθλητές, ωστόσο το αθλητικό κοινό συχνά τους θεωρεί ως πρότυπα συμπεριφοράς με ηθική. Αν εξετάσουμε πιο προσεκτικά θα δούμε ότι το παράδειγμα τους μπορούμε να το ακολουθήσουμε και εμείς καθώς έρχονται αντιμέτωποι με καταστάσεις που όλοι καλούμαστε να διαχειριστούμε στην ζωή μας. Θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες και να πειθαρχούν, να έχουν την ικανότητα συγκέντρωσης σε μια αγχογόνα κατάσταση και να επιδεικνύουν ακεραιότητα και αυτοπεποίθηση ακόμα κι όταν δεν έχουν το σθένος για κάτι τέτοιο. Η αντοχή και η ευθύνη είναι αρετές που καλλιεργούνται στις συνειδήσεις των αθλητών, όπως και η αξιοπρέπεια στην ήττα και

ο σεβασμός απέναντι στον αντίπαλο. Όμως όλα αυτά προϋποθέτουν την προσωπική εργασία και την επιθυμία για αυτό βελτίωση όπως και την αναγνώριση της αναγκαιότητας ηθικής πυξίδας που οδηγεί στην εκπλήρωση και την βαθύτερη ικανοποίηση και που επεκτείνεται και στην πραγματική ζωή. Με την απόκτηση εμπειρίας και την διαμόρφωση πεποιθήσεων δημιουργείται ένας προσανατολισμός αξίας. Η σκληρή δουλειά και η προσπάθεια για το ιδανικό οδηγεί στην εξειδίκευση με σκοπό την υπέρβαση του εαυτού, την νίκη επάνω στους περιορισμούς αδυναμίες

Οι αθλητές εκτίθενται και έτσι οικειοποιούνται τα διάφορα μοτίβα καλής συμπεριφοράς και ηθικής. Η εύρυθμη λειτουργία του θεσμού στηρίζεται και εξαρτάται από αυτούς τους δύο παράγοντες, και αναγνωρίζονται ως αναγκαίοι από όλους αλλιώς απομακρύνονται και τιμωρούνται παραδειγματικά. Οι σχέσεις εντός του αθλητικού ομίλου, η εκπαίδευση σε όλα τα στάδια κατάρτισης καθώς και στον ανταγωνισμό θα πρέπει να διακρίνονται από ειλικρίνεια, ακεραιότητα, ευθύνη και ευγενή άμιλλα. Αποτελούν όλοι μέρος ενός συνόλου και ο καθένας έχει ένα ρόλο να εκπληρώσει προκειμένου να επιτευχθεί η απρόσκοπτη λειτουργία και το επιθυμητό θετικό αποτέλεσμα που έχει τεθεί ως στόχος.

Η πάλη σύμφωνα με την πυραμίδα του Maslow (εικόνα 3.2) διαμορφώνει και πλάθει το σώμα του και ταυτόχρονα του εξασφαλίζει την υγεία του αλλά του μαθαίνει να αντιμετωπίζει τις απειλές με την αυτοάμυνα. Τον μαθαίνει να σέβεται τον αντίπαλο και να αγωνίζεται τίμια και ηθικά. Εν συνεχεία με την μέθοδο του αθλητισμού το άτομο γεύεται την επιτυχία, καταλαβαίνει τα όρια του και μαθαίνει να εκτιμά καταστάσεις. Εν τέλει με την πάλη καλλιεργεί την ηθική του, μαθαίνει να διαχειρίζεται τις καταστάσεις και να τις κρίνει. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως το αγώνισμα στο οποίο αναφερόμαστε είναι συνδεδεμένο με την συγκεκριμένη πυραμίδα, καθώς όπως αιτιολογήσαμε πιο πάνω περιέχει και τα πέντε στοιχεία.

Η πάλη σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μαθήματα τα οποία ορίζει το εκπαιδευτικό σύστημα οδηγεί το νεαρό άτομο μεθοδικά προς την ολοκλήρωση, η οποία επιτυγχάνεται με την γνώση του ίδιου του εαυτού του (αυτοπραγμάτωσης), κατάσταση η οποία ταυτίζεται με την έννοια του προσώπου.

Εικόνα 3.2: Πυραμίδα του Maslow.

3.3) Η αντικατάσταση του 'εν αγωνίζεσθαι' με το Fair Play

Ας περάσουμε στους γενικούς κανονισμούς που αποτελούν την βάση για την ομαλή διεξαγωγή οποιουδήποτε αθλητικού αγώνα και αφορούν την γενικότερη στάση και συμπεριφορά όλων των συμμετεχόντων:

- Απαγορεύεται η εξαπάτηση ανάμεσα στους συμμετέχοντες με εξαίρεση τα μυστικά τα οποία σχετίζονται με την φαρμακολογία, την τεχνολογία και τις μεθόδους εκπαίδευσης.
- Η συμπεριφορά των αθλητών θα πρέπει να είναι αξιοπρεπής επιδεικνύοντας δημόσια σεβασμό, ευγενή άμιλλα και φιλική διάθεση.
- Αλληλεγγύη ανάμεσα σε συναδέλφους και συναθλητές ανεξαρτήτως ομάδας στην οποία ανήκουν. Θα πρέπει να υπάρχει προάσπιση των συμφερόντων και των δικαιωμάτων όλων από όλους αφού ανήκουν στον ίδιο θεσμό.

- Δεν μπορεί κάποιος να ανήκει σε μια ομάδα ή να χρησιμοποιεί τα αθλητικά του επιτεύγματα προκειμένου να έχει ελαφρυντικά ή διευκολύνσεις αν η συμπεριφορά του εκτός αθλητικού χώρου δεν είναι υποδειγματική

Ο τρόπος που κινείται και συμπεριφέρεται ένας αθλητής μέσα σε ένα γήπεδο αποτυπώνει πτυχές και στοιχεία της προσωπικότητας του. Όταν μάλιστα πρόκειται για έναν επαγγελματία αθλητή, τότε μιλάμε για παγιωμένες πεποιθήσεις και αντίστοιχες συμπεριφορές. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να υπάρχει σεβασμός ανάμεσα στους αθλητές αλλά και απέναντι στον διαιτητή ο οποίος είναι φορέας δικαιοσύνης και οι αποφάσεις του υπερβαίνουν τους ανθρώπους, καθώς ακολουθούν την αθλητική δεοντολογία και την γενικότερη ηθική. Απαγορεύεται αυστηρά και τιμωρείται δεόντως η τεχνητή διέγερση των ικανοτήτων κάποιων (ντόπινγκ) παρόλο το πλήθος περιστατικών που παρατηρήθηκε και στην χώρα μας τα προηγούμενα χρόνια. Οι αθλητές κατανοούν ότι ξεκινούν από την ίδια βάση και οι πιθανότητες είναι ίδιες για όλους, χωρίς να ευνοείται κανένας. Από εκεί και πέρα την διαφορά την κάνει η προσωπική προσπάθεια και οι ικανότητες του κάθε ατόμου. Τέλος θα πρέπει να υπάρξει αποδοχή οποιουδήποτε αποτελέσματος με σεβασμό και καρτερικότητα χωρίς δηλώσει κάποιος την απογοήτευση του με επιθετικό τρόπο είτε λεκτικά είτε με κάποια ενέργεια.

Υπάρχουν κάποιες τελετουργίες επίσης που συνθέτουν την ατμόσφαιρα του ανταγωνισμού όπως είναι ο χαιρετισμός ανάμεσα στους αντιπάλους, καθώς και η διαδικασία των συγχαρητηρίων μετά το πέρας του διαγωνισμού, οι ίδιες αθλητικές στολές ώστε να ξεχωρίζει η μία ομάδα από την άλλη κλπ. Κάποια μοτίβα και αθλητικά σχήματα ωστόσο ξεπερνούν τις βασικές προσδοκίες περί καλού παιχνιδιού και αποδεικνύουν την ηθική υπόσταση που έχει ο αθλητής και το πνεύμα αλληλεγγύης που θεωρητικά όλοι θα έπρεπε να έχουν. Για παράδειγμα, ο πυγμάχος αν δει ότι ο αντίπαλος του είναι πεσμένος στο έδαφος και δεν μπορεί να προστατευθεί σταματά να του επιτίθεται. Ο ποδηλάτης αντίστοιχα οφείλει να σταματήσει ώστε να βοηθήσει τον πεσμένο αντίπαλο ενώ ο τενίστα τραβά την προσοχή του διαιτητή στην γραμμή εντός γηπέδου στην οποία τον έστειλε η βολή του αντιπάλου. (Αθλητική ηθική και βασικές αρχές, 2019)

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα λοιπόν επικρατεί ο όρος fair play ο οποίος υποκαθιστά το ευ αγωνίζεσθαι και επικρατεί λόγω της διάδοσης του στα Βρετανικά σχολεία και ζητούσαν επανασύνδεση με τις ρίζες των αξιών του ελληνικού αθλητισμού. Εκείνη την περίοδο επρόκειτο για μια δραστηριότητα στην οποία επιδιόταν μια ταξική ελίτ η οποία αποτελούνταν από μορφωμένους, αριστοκράτες και αργόσχολους άνδρες οι οποίοι ζούσαν και συμπεριφέρονταν με γνώμονα κάποιες κοινές αξίες που επεκτείνονταν και στις αθλητικές τους συνήθειες. Οι νέοι λοιπόν θεωρούσαν προσβολή ότι θα έπρεπε να επιδίδονται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα κάτω από περιορισμούς ή κανόνες οι οποίοι υπέθεταν ότι θα συμπεριφερθούν με τον χειρότερο και τον πιο ανήθικο τρόπο. Κάτι τέτοιο δεν άρμοζε στην ανατροφή και στους καλούς τους τρόπους. Τρικλοποδιές, σπρωξίματα και γενικά συμπεριφορές πάνω στην ένταση του παιχνιδιού που μπορεί να ξεπερνούσαν τα όρια θεωρούσαν ότι θα προέκυπταν από ατύχημα και ότι κανένας δεν θα υπέκυπτε νόμιμα σε τέτοιου είδους πράξεις. Το χτύπημα πέναλτυ και η γραμμή που το οριοθετούσε αποτελούσε σαφώς προσβολή και χυδαιότητα ακόμη και περιττό μέτρο καθώς οι συμμετέχοντες ήταν όλοι κύριοι. Οι γενικοί κανόνες του fair play προωθούσαν την φιλία, τον σεβασμό και το αλληλέγγυο πνεύμα, θωρακίζοντας τους νέους απέναντι στις πιέσεις της κοινωνίας, ώστε να είναι ανθεκτικοί και ακέραιοι ηθικά αντλώντας ευχαρίστηση από τα επιτεύγματα τους. Πιο συγκεκριμένα:

- Δίκαιο παιχνίδι
- Παίξτε για την νίκη αλλά αποδεχτείτε την ήττα με αξιοπρέπεια
- Ακολουθήστε τους κανόνες του παιχνιδιού
- Σεβασμός προς τους συμπαίκτες, τους αντιπάλους, τους κριτές, τους διευθυντές και τους θεατές
- Υποστηρίξτε τα ενδιαφέροντα του ποδοσφαίρου
- Ακολουθήστε αυτούς που υπερασπίζονται την φήμη του ποδοσφαίρου
- Απορρίψτε την διαφθορά, τα ναρκωτικά, τον ρατσισμό, την σκληρότητα, τον νομισματικό ενθουσιασμό, και άλλες επικίνδυνες τάσεις αντίθετες με το αθλητικό πνεύμα

- Βοηθήστε τους άλλους να αντισταθούν στην κακή πίεση
- Εκθέστε όσους προσπαθούν να δυσφημήσουν το ποδόσφαιρο μας
- Χρησιμοποιείτε το ποδόσφαιρο ως μέσο βελτίωσης του κόσμου μας

Εικόνα 3.3: Στιγμιότυπο *Fair play*

3.4) Κρίση αξιών

Η πραγματικότητα όπως διαμορφώνεται κοινωνικοπολιτικά με την πάροδο του χρόνου επηρεάζει και διαμορφώνει την ηθική και τις αξίες που διέπουν κάθε έκφραση της ανθρώπινης δραστηριότητας και κατά επέκταση και του αθλητισμού. Στα σημερινά δεδομένα η υιοθέτηση και η επικράτηση ενός εγωκεντρικού και ωφελμιστικού πνεύματος μολύνει το αυθεντικό και παγιωμένο από την αρχαιότητα πνεύμα του αθλητισμού. Η υπέρτατη επιδίωξη ήταν η υπέρβαση των δυνατοτήτων του ανθρώπου και η διεύρυνση των ορίων του, εκφρασμένα υπό το ευγενές πνεύμα του σεβασμού και της ακέραιας ηθικής συμπεριφοράς.

Η φύση του ανθρώπου δεν ήταν ούτε θα είναι ποτέ εντελής άρα παραμένει υποκείμενη σε αδυναμίες και ελαττώματα, τα οποία έχουν υπονομεύσει το αθλητικό πνεύμα με περιστατικά δόλου και σκοπιμότητας ήδη από την αρχαιότητα. Όμως επρόκειτο για μεμονωμένα περιστατικά, η παραγνώριση των ηθικών αξιών ήταν

μεμονωμένη ενώ σήμερα μπορούμε να μιλήσουμε δικαιολογημένα για κρίση αξιών με μια γενικευμένη παρανόηση ως προς τους κανόνες του.

Η αθλητική ιδέα αποτελούσε εξ αρχής μια υψηλή αξία άρρηκτα συνδεδεμένη με την λατρεία των θεών αλλά και ένα κίνητρο για υπέρβαση και εναρμονισμό πνεύματος και σώματος, ένα πεδίο σύγκρουσης και ανάπτυξης του ιδανικού εαυτού.

Η κατάσταση που επικρατεί στον σύγχρονο αθλητισμό απέχει κατά πολύ από τα ιδεώδη του παρελθόντος και συνοψίζεται στην επίτευξη με κάθε κόστος και κάθε μέσο (ψυχολογικά, τεχνικά, φαρμακευτικά) με σκοπό την νίκη και το έπαθλο που την συνοδεύει καθώς δεν αρκεί η ηθική και προσωπική ικανοποίηση. Το πνεύμα του ευ αγωνίζεσθαι έχει περιέλθει σε τέλμα, υπάρχει μια ανισοκρατία ως προς τον σεβασμό και την ευγενή άμιλλα, ενώ το κυνήγι του αθέμιτου ανταγωνισμού πέρα από την άκρατη εμπορευματοποίηση που αναφέρθηκε, φθείρουν και μολύνουν το αθλητικό πνεύμα. (Γογγάκη, 2013)

Οι ραγδαίες εξελίξεις και το μοντέλο των καταναλωτικών βιομηχανοποιημένων κοινωνιών αύξησαν το χάσμα και την ασυμμετρία μεταξύ τεχνολογικής και πνευματικής ανάπτυξης, επηρέασαν την ταχύτητα με την οποία θέλουμε να πραγματοποιήσουμε κάποια ανάγκη ή επιθυμία και έδωσαν την θέση τους σε πιο εύκολα επιτεύξιμους στόχους όπως είναι η απόκτηση υλικών αγαθών και περιουσίας. Συνεπώς η αθλητική ιδέα με ότι αυτή συνεπάγεται δεν είναι το υψηλότερο ιδεώδες που αναζητά κάποιος. Υπήρξε η υπονόμευση πνευματικών αρετών όπως και η υπονόμευση της χρονοβόρας προσπάθειας και αναδύθηκαν άλλες τάσεις, καθώς και αλλαγές στις συνειδήσεις και στις επιθυμίες.

Η ιδιοτέλεια και χρηματικές απολαβές είναι το κυριότερο που αναζητά κάποιος όταν αποφασίζει να ασχοληθεί ενεργά με τον αθλητισμό. Η αξία της νίκης δεν νοείται ως ουσία που εμπεριέχει φιλοσοφικά νοήματα αλλά ως δυνατότητα και προοπτική για το υποκείμενο. Πλέον δεν αναζητάτε η υπέρβαση του αισθητού κόσμου και η επίτευξη ενός σταθερού είναι αλλά η επαγγελματική αποκατάσταση και η προσωρινή εξασφάλιση και σταθερότητα η οποία μεταφράζεται σε υλικού πόρους, σε κάτι που είναι απτό και όχι αφηρημένο και φιλοσοφικό.

Η τήρηση των κανόνων συμπεριφοράς βαραίνει τους ίδιους τους αθλητές ειδικότερα αν θέλουν να ακολουθήσουν μια επαγγελματική πορεία. Διδάσκονται να ξεπερνούν τις όποιες δυσκολίες μπορεί να προκύψουν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, να εργάζονται σε μια ομάδα, όπου θα σέβονται την ιεραρχία και θα υπακούν στο αίσθημα της πειθαρχίας. Εν ολίγοις ο αθλητισμός αποσκοπεί στην δημιουργία δυναμικών, ηθικών και με βούληση ανθρώπων, οι οποίοι είναι σε θέση να λαμβάνουν αποφάσεις και κατά την διάρκεια του διαγωνισμού όσο και κατά την διάρκεια της κατάρτισης.

3.5) Η αναγνώριση της πάλης με λάδι από την UNESCO

Η πάλη με λάδι αποτελεί ένα είδος ανάμεσα στην Ελληνορωμαϊκή και στην Ελεύθερη Πάλη, όπου οι παλαιστές παλεύουν έχοντας ρίξει στο σώμα τους λάδι. Οι παλαιστές ονομάζονται πεχλιβάνηδες που σημαίνει σπλαχνικός (αυτός που υπερασπίζεται τον αδύναμο) και φοράνε στενά δερμάτινα χειροποίητα παντελόνια που κατασκευάζονται από δέρματα ζώων όπως βουβαλιών ή μοσχαριών.

Το πρωτάθλημα Κιρκπινάρ που διεξάγεται κάθε καλοκαίρι στην Ανδριανούπολη της Τουρκίας από το 1361 αποτελεί ένα από τα παλαιότερα πρωταθλήματα πάλης με λάδι. Οι αγώνες με λάδι στην περιοχή του Κιρκπινάρ συμπεριλήφθηκαν το 2010 από την UNESCO στον Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας, ύστερα από αίτηση της Τουρκίας.

Το 1361 ξεκινάει η ιστορία του πρωταθλήματος του Κιρκπινάρ, όταν και οι Οθωμανοί κατέλαβαν την Ανδριανούπολη. Το 2011 διοργανώθηκε το 650 πρωτάθλημα και οι ημερομηνίες διεξαγωγής του είναι ανάμεσα 4 με 10 Ιουλίου.

Στο φεστιβάλ μπορεί να λάβει μέρος όποιος επιθυμεί καθώς δεν έχει σημασία η θρησκεία, η φυλή και η χώρα προέλευσης. Το φεστιβάλ δέχεται επισκέπτες από την ευρύτερη περιοχή και οι ηλικίες ποικίλουν. Οι πεχλιβάνηδες μάχονται για το έπαθλο της χρυσής ζώνης και τον τίτλο του αφέντη πεχλιβάνη. Κάθε χρόνο το η έναρξη του φεστιβάλ γίνεται με το σύνθημα του Αγά, σε μία ειδική τελετή που συμμετέχουν

σαράντα μπάντες μουσικών με τύμπανα και ζουρνάδες. Η χρυσή ζώνη μεταφέρεται με πομπή πιστών από το Τέμενος Σελιμιγέ της Ανδριανούπολης. Πριν την έναρξη του αγώνα πραγματοποιείται παρουσίαση του κάθε αθλητή και αναφέρεται το όνομα του καθώς και τα προσόντα του. Κατά την διάρκεια του αγώνα η μουσική εξακολουθεί να ακούγεται και συνοδεύει τον αγώνα πάλης. Τιμητικός θεωρείται τίτλος του πεχλιβάνη καθώς οι πεχλιβάνηδες λογίζονται ως άντρες αξιέπαινοι για την γενναιοδωρία τους, την ην ειλικρίνεια τους αλλά και τον σεβασμό τους στην παράδοση και στα έθιμα.

Σε δυτικές χώρες όπως στην Ολλανδία και την Ιαπωνία, αυτό το είδος πάλης έχει αποκτήσει φιλάθλους τα τελευταία χρόνια. Στην Ελλάδα οργανώνονται στις περιοχές των νομών Ροδόπης-Έβρου και στην περιοχή Νομού Σερρών αγώνες πάλης με λάδι.

Ο όρος πεχλιβάνης σύμφωνα με μία θεωρία ακούστηκε για πρώτη φορά στο Ιράν την περίοδο των Πάρθων (238 π.Χ-224 μ.Χ.). Στην περσική εποχή ανάγεται η ιστορία των αγώνων πάλη με λάδι μετά την περίοδο του 1065 μ.Χ. για τους οποίους γίνεται αναφορά από τον Πέρση ποιητή Φερντοσί στο ποίημα Σαχναμέχ. Εκείνη ην εποχή, ένας παλαιστής, ο Ροστάμ έσωξε την πατρίδα του από τις δυνάμεις του κακού. Κατά την περίοδο της οθωμανικής αυτοκρατορίας έγινε η διείδυση του αγωνίσματος στην Μικρά Ασία και στα Βαλκάνια. (Wikipedia, n.d.)

Εικόνα 3.5: Στιγμιότυπο πάλης με λάδι

3.6) Ηθικά κατορθώματα αθλητών

Συναντάμε λοιπόν παραδείγματα αθλητών που εφάρμοσαν και ακολούθησαν με ακεραιότητα τις ηθικές επιταγές που ξεπερνούσαν τα στενά όρια των γηπέδων και ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις της καθημερινής ζωής. Επρόκειτο για εκπληκτικές προσωπικότητες οι οποίες αποτέλεσαν πρότυπα ηθικής εντός και εκτός αθλητικών δραστηριοτήτων. Ο Eugenio Monti, ήταν ένας από τους πιο επιτυχημένους σκιέρ και υπόδειγμα αθλητή καθώς υποδείκνυε συνεχή αλληλεγγύη και ευγενή άμιλλα στους συναθλητές του. Αρκετές φορές παρουσιάστηκαν προβλήματα στα ελκήματα των αντιπάλων του εν ώρα αγώνα και εκείνος ήταν πάντα διατεθειμένος να βοηθήσει βάζοντας σε προτεραιότητα τόσο την υγεία των αντιπάλων όσο και το ευ αγωνίζεσθαι και την νίκη αφού πρώτα έχει γίνει ‘μάχη’ επί ίσους όρους. Η γενικότερη συμπεριφορά και το αθλητικό του πνεύμα εκτιμήθηκε καθώς του απονεμήθηκε το βραβείο Pierre de Coubertin.

Το 2012 λαμβάνει χώρα το εξής αξιοπερίεργο γεγονός το οποίο αποδεικνύει περίτρανα ότι ο αθλητισμός αποτελεί έναν από τους κυριότερους πυλώνες ηθικής διαπαιδαγώγησης. Καταφέρνει να επηρεάζει σε ένα βαθύ επίπεδο τους αθλητές ώστε να εσωτερικοποιούν σωστά πρότυπα συμπεριφοράς και να τα εφαρμόζουν και στην πράξη. Ο δρομέας της Κένυας φτάνει πρώτος αλλά δεν βλέπει ότι του απομένουν άλλα δέκα μέτρα για τον τερματισμό. Ήδη έχει αρχίσει και πανηγυρίζει σε εξάλλη κατάσταση όταν τον πλησιάζει ένας συναθλητής του και του υποδεικνύει την γραμμή του τερματισμού και ότι έχει κάνει λάθος. Ενώ θα μπορούσε να επιλέξει να τερματίσει πρώτος, τελικά υπακούει στην αίσθηση του δίκαιου που του υποδεικνύει η αξιοπρέπεια του.

Συναντάμε πλήθος τέτοιων παραδειγμάτων και σε άλλα αθλήματα που αποκαθιστούν την πίστη μας στην ηθικότητα των αθλητών και μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση για όλους εμάς. Ο Στσιαπάν Πάποϊ, ένας μαχητής Σάμπο από τη Λευκορωσία, νίκησε τον αντίπαλό του, Αμίλ Γκάσιμοφ. Όμως, παρατήρησε ότι ο αθλητής του Αζερμπαϊτζάν δεν μπορούσε να σηκωθεί και έτσι τον έβγαλε έξω από το ρινγκ σηκώνοντας τον στους ώμους του.

Ο διάσημος Ισπανός τενίστας Ραφαέλ Ναδάλ σταματάει τον αγώνα του για να βοηθήσει μια απελπισμένη μητέρα να βρει την κόρη της που χάθηκε. Ζητάει

διάλειμμα ώστε το ακροατήριο να επικεντρωθεί στην αναζήτηση και πολύ σύντομα η περιπέτεια είχε ευτυχή κατάληξη.

Ένα άλλο παράδειγμα συγκινητικής στιγμής της αθλητικής ικανότητας. Η Νίκι Χάμπλιν, αθλήτρια της Νέας Ζηλανδίας, θυσίασε τη δική της Ολυμπιακή κούρσα για να βοηθήσει την Αμερικανή δρομέα Άμπι Ντ' Αγκοστίνο όταν έπεσε κάτω και τραυμάτισε σοβαρά το πόδι της. Η Νίκι υποστήριξε την αντίπαλό της και ολοκλήρωσαν τον αγώνα μαζί και έδειξαν το πραγματικό “Ολυμπιακό πνεύμα”.

Ο Ζλάταν Ιμπραχίμοβιτς, ποδοσφαιριστής, χρησιμοποίησε το δικό του σώμα για να τραβήξει την προσοχή των ανθρώπων στην πείνα που επικρατεί στον κόσμο. Κατά τη διάρκεια ενός από τα παιχνίδια του, ο Ζλάταν έβγαλε την φανέλα του και έδειξε μια συλλογή προσωρινών τατουάζ με τα ονόματα πραγματικών ανθρώπων που υποφέρουν από πείνα.

Οι περισσότεροι από αυτούς τους αθλητές χρησιμοποίησαν την δύναμη και την επιρροή τους για να φέρουν ένα θετικό αποτέλεσμα που θα επηρεάσει την παγκόσμια κοινότητα, ενώ άλλοι ακολούθησαν απλώς τις επιταγές της ηθικής και της αξιοπρέπειας τους όταν βρέθηκαν αντιμέτωποι με κάποιου είδους κρίση αφήνοντας στην άκρη την εμμονή για την νίκη και εστιάζοντας σε άλλες προτεραιότητες.

3.7) Ο παλαιστής εθνικός ήρωας της Ινδίας

Ο Ιρανός ολυμπιονίκης Γκολάμ Ρεζά Ταχτί στον οποίο και θα αναφερθούμε γεννήθηκε στην νότια Τεχεράνη (27/8/1930). Αποτελούσε το μικρότερο παιδί μίας πολύ φτωχής τουρκόφωνης οικογένειας. Από μικρή ηλικία εργαζόταν σε χειρωνακτικές εργασίες. Όταν ήταν έφηβος και είχε ελεύθερο χρόνο γυμναζόταν με την μέθοδο της πάλης σε ένα αυτοσχέδιο αθλητικό κέντρο. Πριν καν συμπληρώσει τα 17 του έτη αναγκάστηκε να πάει να δουλέψει ως εργάτης στην πόλη Μοστζέντ Σολεϊμάν που ήταν πλούσια σε πετρέλαιο.

Η απαλλαγή του από την χειρωνακτική εργασία ήρθε όταν εκπλήρωνε την στρατιωτική του θητεία καθώς ανακάλυψαν το ταλέντο του στο άθλημα της πάλης. Εκεί τον βοήθησαν να κάνει ολοκληρωμένες προπονήσεις, καθώς και του βρήκαν και δουλειά σε ιρανικούς σιδηρόδρομους.

Ο πρώτος του αγώνας ήταν για το πρωτάθλημα του Ιράν και πραγματοποιήθηκε όταν αυτός ήταν μόλις 20 χρονών. Σε αυτή την παρθενική του εμφάνιση κατέκτησε το χρυσό μετάλλιο και έγινε μέλος της εθνικής ομάδας της χώρας του. Ένα χρόνο αργότερα αγωνίστηκε στο Ελσίνκι που έλαβε μέρος στο παγκόσμιο πρωτάθλημα. Στην διοργάνωση αυτή κατέλαβε την δεύτερη θέση του βάθρου και έγινε ο πρώτος Ιρανός που πήρε διεθνές μετάλλιο.

Το 1952 πήρε μέρος στους ολυμπιακούς αγώνες και με έξι νίκες και μία ήττα στην κατηγορία των 79 κιλών ελευθέρως κατέκτησε το ασημένιο μετάλλιο. Το 1956 έλαβε μέρος στους ολυμπιακούς αγώνες της Μελβούρνης και με επτά νίκες κατάφερε να κερδίσει το χρυσό μετάλλιο. Ο νεαρός παλαιστής άρχισε να γίνεται είδωλο στην χώρα του. Το 1958 πήρε την πρωτιά στους Πανασιατικούς αγώνες. Χιλιάδες κάτοικοι της Τεχεράνης είδαν τον ομοεθνή τους να γίνεται πρωταθλητής κόσμου στο στάδιο της πόλης τους το έτος 1959. «Όταν ο Ταχτί έμπαινε σε κάποιο γήπεδο, οι εξέδρες σείονταν από τις επευφημίες, κάτι που δεν γινόταν για τον Σάχη ή τον αδελφό του, ο οποίος ήταν πρόεδρος της Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής της χώρας», έχουν αναφέρει Ιρανοί φίλαθλοι. Φθόνο είχε αρχίσει να δημιουργεί στο παλάτι η λαϊκή αποδοχή που είχε σαν ολυμπιονίκης.

Στους Ολυμπιακούς αγώνες της Ρώμης το 1960, ο παλαιστής της ελευθέρως κατέκτησε την δεύτερη θέση με πρώτο τον Ισμέτ Ατλί που είχε τούρκικη καταγωγή. Οι επιτυχίες του Ταχτί δημιούργησαν μία σχολή πάλης στο Ιράν. Στο παγκόσμιο πρωτάθλημα της Γιοκοχάμα (1961), οι Ιρανοί κατέκτησαν συνολικά οχτώ μετάλλια από τα οποία πέντε ήταν χρυσά, δύο χάλκινα και ένα ασημένιο. Στα 87 κιλά το χρυσό πήρε ο Ταχτί. Η σχολή αυτή όπως αποδείχθηκε ήταν επιτυχημένη.

Ο ολυμπιονίκης δεν ήταν είδωλο στα μάτια των συμπατριωτών του μόνο για τις αθλητικές του ικανότητες αλλά και για το ήθος του. Η ευγένειά του και οι τρόποι του ήταν αυτοί που τον έκανα να ξεχωρίζει εντός και εκτός ταπί. Ένα συμβάν που επιβεβαιώνει τις ηθικές αρχές του αθλητή ήταν πως στο Τολέδο που εξελίχθηκε το παγκόσμιο πρωτάθλημα του 1962 βρέθηκε αντιμέτωπος με τον κορυφαίο τότε παλαιστή, Αλεξάντερ Μπέντβεντ. Ο Ρώσος είχε χτυπήσει το πόδι του και αυτό το γνώριζε ο Ιρανός. Αντί όμως να επικεντρωθεί στο λαβωμένο πόδι του αντιπάλου του προκειμένου να αποκομίσει την νίκη θεωρούσαι πιο ηθικό να παίξουν επί ίσοις όροις και να μην έρθει σε επαφή με το πόδι του αντιπάλου του. Με αυτή του την αξιέπαινη πράξη έχασε το χρυσό μετάλλιο και αργότερα ο Μπέντβεντ αναγνωρίστηκε ως ένας από τους θρύλους της πάλης. Ο Ρώσος πολλές φορές έκανε αναφορά στον Ταχτί και όταν έκανε αναφορά στον τελικό του 1962 τα μάτια του βούρκωναν.

Ο Γκολάμ Ρεζά Ταχτί ασχολήθηκε και με την πολιτική παράλληλα με τον πρωταθλητισμό. Υποστήριζε τον Μοχάμεντ Μοσαντέκ και ήταν υπέρ της εθνικοποίησης του πετρελαίου. Ύστερα από το πραξικόπημα του 1953 με ονομασία «Επιχείρηση Αίας» ο βασιλιάς επανήλθε στην εξουσία, αυτό κόστισε στην ψυχολογία του Ταχτί που στάματησε να εμφανίζεται σε εκδηλώσεις.

Η στήριξη του στους οικονομικά αδύνατους συμπατριώτες του ήταν μεγάλη καθώς τους στήριζε δημόσια και τους υπερασπιζόταν. «Το μεγαλύτερο τρόπαιο που έχω λάβει δεν είναι τα χρυσά ή τα ασημένια μετάλλια. Μία θέση στην καρδιά ενός ανθρώπου αξίζει χιλιάδες χρυσά μετάλλια και ξέρω ότι χιλιάδες συμπατριώτες μου έχουν αφιερώσει ένα μικρό κομμάτι από τις καρδιές τους σε εμένα», έλεγε συχνά.

Την 1^η Σεπτεμβρίου του 1962 ένας σεισμός κατέστρεψε 21.000 σπίτια και σκότωσε 12.200 ανθρώπους. Η έκκληση του ολυμπιονίκη να καλέσει τον λαό να βοηθήσει βρήκε τεράστια ανταπόκριση. Η δημοτικότητα του εκτοξεύθηκε στα ύψη όταν ηγήθηκε μίας σειράς φορητών που μετέφεραν υλικά πρώτης ανάγκης στους πληγέντες.

Ο παλαιστής εξελέγη στην κεντρική επιτροπή του εθνικού μετώπου, μετά την εξέγερση στις 5/6/1963. Πολλές φορές η μυστική αστυνομία τον είχε καλέσει για να τον εκφοβίσει. Η ενασχόληση του με την πολιτική τον κρατούσε εκτός αγωνιστικού χώρου. Ήρθε τέταρτος στους ολυμπιακούς αγώνες του 1964.

Ο παλαιστής ήταν έτοιμος να αποσυρθεί από την ενεργό δράση εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετώπιζε στις προπονήσεις του από άτομα της κυβέρνησης. Ωστόσο οι συμπατριώτες του τον έπεισαν να λάβει μέρος στο παγκόσμιο πρωτάθλημα του 1966. Την ημέρα της αποχώρησης για το Τολέδο, μαζεύτηκαν χιλιάδες συμπατριώτες του στο αεροδρόμιο για να τον δουν να φοράει για τελευταία φορά της φόρμα με το εθνόσημο.

Η καριέρα του Γκολάμ Ρεζά Ταχτί στον αθλητισμό τελείωσε άδοξα. Δεν του επιτράπηκε να ξαναβγεί εκτός συνόρων, εκδιώχθηκε από την εθνική ομάδα, ενώ έχει υποθεί ότι του απαγορευόταν να παρακολουθεί μέχρι και αγώνες ως απλός θεατής. Ο κόσμος τον λάτρευε παρά τις κατηγορίες που του προσκόμιζε ο βασιλιάς. Όταν οι φοιτητές Πανεπιστημίου της Τεχεράνης είχαν προχωρήσει σε καταλήψεις και η Πανεπιστημιούπολη ήταν περιτριγυρισμένη από δυνάμεις ασφαλείας, και δεν επιτρεπόταν σε κανέναν η είσοδος, μόνο ο Ταχτί μπορούσε και έμπαινε για να μεταφέρει τροφή στους εξεγερμένους συμπολίτες του. Τον Νοέμβριο του 1966 παντρεύτηκε και στις 2 Σεπτεμβρίου 1967 απέκτησε έναν γιο, τον Μπάμπακ. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι βρέθηκε νεκρός σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου της Τεχεράνης, τέσσερις μήνες μετά. Οι κρατικοί ιατροδικαστές απεφάνθησαν ότι επρόκειτο για αυτοκτονία αλλά κανένας δεν τους πίστεψε. Όλοι θεώρησαν ότι τον είχε δολοφονήσει ο βασιλιάς. Ακόμα και η είδηση ότι την προηγούμενη ημέρα ο παλαιστής είχε συντάξει διαθήκη σε συμβολαιογράφο δεν άλλαξε την άποψη του κοινού. Στα μάτια των Περσών, ο Ταχτί πήρε τη μορφή του μάρτυρα. Τόσο μεγάλη φαίνεται πως ήταν η επιρροή του ηθικού και τεράστιου ταυτόχρονα ολυμπιονίκη. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό ο Ταχτί ήταν ιδιαίτερα αγαπητός από τον λαό του Ιράν, καθώς εκτός από σπουδαίος αθλητής ήταν και ένας πολύ ηθικός και δίκαιος άνθρωπος που επιθυμούσε το καλό του συνόλου.

Μετά την ανακοίνωση του θανάτου του η χώρα βυθίστηκε σε πένθος. Υπολογίζεται ότι εφτά άνθρωποι έβαλαν τέλος στην ζωή τους από την θλίψη τους. Κάποιος κρεοπώλης πριν πεθάνει είχε γράψει: «Ένας κόσμος χωρίς τον πρωταθλητή κόσμο, δεν

είναι κόσμος για να ζει κάποιος». Ένας πυγμάχος είχε ακούσει φήμες ότι ο Ταχτί αυτοκτόνησε εξαιτίας των προβλημάτων που είχαν δημιουργηθεί στον γάμο του και επιτέθηκε στην σύζυγο του πρωταθλητή. Όταν όμως, έμαθε από την διαθήκη ότι έτρεφε μεγάλο σεβασμό για αυτήν έβαλε τέλος στην ζωή του γιατί δεν άντεχε να ζει με τις τύψεις αυτής του της πράξης. (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ) (Σπυριδούλα Σπανέα, 2013)

IV) Η ΠΑΛΗ ΩΣ ΣΥΜΒΟΛΟ ΕΞΕΛΙΞΗΣ, ΚΑΘΑΡΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

4.1) Η πάλη των κοινωνικών τάξεων

Η πάλη αποτελεί το γνωστότερο και αρχαιότερο άθλημα γιατί κλείνει μέσα του έννοιες πανανθρώπινες που άρχισαν να μας απασχολούν φιλοσοφικά και να αναζητάμε το νόημα τους ενώ συμβολίζει και την ίδια την ζωή. Συμβολίζει την προσπάθεια μας να την νοηματοδοτήσουμε και με γνώμονα αυτό να προσπαθούμε να εξελιχθούμε και να υπερβούμε τα όρια μας προς την επίτευξη ενός ανώτερου σκοπού. Αποτελεί μια μικρογραφία της διαδικασίας της ζωής και του χαώδους και απρόβλεπτου τρόπου που προχωρά. Ωστόσο η πάλη ενώ προσιδιάζει και πλησιάζει την διαδικασία της ζωής οι κανόνες και το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται, δίνουν την αίσθηση του ελέγχου και της επιβολής. Κατακτώνται ικανότητες και αρετές που μπορούν να εφαρμοστούν και στην πραγματική ζωή και παρέχουν στον αθλητή μια ηθική πυξίδα και μια αντοχή για τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει. Η μάχη μέσα σε πλαίσια ελεγχόμενα και με δίκαια μέσα δημιουργεί ισχυρές προσωπικότητες ικανές να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες της ζωής.

Παρά όλα αυτά η πάλη είναι ένα μοτίβο το οποίο συναντάται όχι μόνο στο ανθρώπινο γένος ως συνθήκη προς αναζήτηση ενός καλύτερου εαυτού αλλά και ανάμεσα στα ζώα και στο σύμπαν. Είναι μια αναγκαιότητα σχεδόν φυσική που προωθεί την συνέχιση της ζωής επάνω σε αυτόν τον πλανήτη και εξασφαλίζει την ροή και τις αρχές που την διέπουν.

Από την αρχή του κόσμου και κατά την δημιουργία του, η ορμητική ενέργεια και η πάλη μεταξύ δυνάμεων ήταν εκείνη που διαμόρφωσε το σύμπαν και τους πλανήτες

του ακόμα και το πως εξελίσσεται η ζωή των έμβιων όντων. Η πάλη και έπειτα η επικράτηση είναι μια κινητήρια δύναμη που επιτρέπει την συνέχεια της ζωής.

Ωστόσο αν αναλογιστούμε την σημασία της πάλης με ανθρώπινους όρους, θα δούμε ότι είναι παρούσα και απαραίτητη για την εξέλιξη του ανθρώπου τόσο σε προσωπικό επίπεδο αλλά και όταν εντάσσεται σε ομάδες προκειμένου να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει. Οι στόχοι αυτοί μπορεί να είναι τόσο υλικοί όσο και πνευματικοί παρά όλα αυτά η διαδικασία της αλλαγής και της μετάβασης προϋποθέτει και το στάδιο της πάλης. Θα πρέπει να ξεπεραστούν οι παλιές συνθήκες και το παλιό να έρθει σε σύγκρουση με το προκειμένου να υπάρξει μια αλλαγή. Ας εξετάσουμε τις ομάδες και συγκεκριμένα τις κοινωνικές τάξεις οι οποίες σε όποιο κοινωνικοοικονομικό σύστημα κι αν ανήκουν βρίσκονται σε σύγκρουση και εκ διαμέτρου αντίθετα συμφέροντα ακόμα κι αν είναι επίπλαστα. Είναι δεδομένο όμως ότι οι κοινωνίες αποτελούν μια εκπολιτισμένη εκδοχή της φύσης και των νόμων και αρχών που την διέπουν. Όμως αντί να εξυπηρετούνται οι σκοποί και οι ανάγκες της φύσης, επικρατεί ο ισχυρότερος και ικανότερος με κριτήρια που οριοθετούνται αυθαίρετα και αλλάζουν στο κάθε κοινωνικοοικονομικό σύστημα.

Είναι σημαντικό να σταθούμε στην λέξη πάλη καθώς η μεταφορική χρήση της όπως αντίστοιχα και τα παράγωγα της σχετίζονται με το ξεπέρασμα δυσκολιών, την αντιμετώπιση μιας δύσκολης πραγματικότητας και την υπερπήδηση εμποδίων. Το άθλημα αυτό συνδεόταν από την αρχαιότητα με την κοινωνική ζωή του αθλούμενου. Ωστόσο αποτελούσε απασχόληση αποκλειστική των νέων των ανώτερων κοινωνικών τάξεων. Ήταν ένας τρόπος εκγύμνασης και εκτόνωσης μέσα σε ένα ανταγωνιστικό αλλά όχι κρίσιμο πλαίσιο όπως είναι ο πόλεμος. Καλούσε τους νέους να ανταπεξέλθουν το εμπόδιο του αντιπάλου ακολουθώντας και σεβόμενοι τους κανόνες. Πρόκειται λοιπόν για ένα άθλημα χρωματισμένο από την αρχή του κοινωνικά, προορισμένο για λίγους με την λέξη να προσδιορίζει αποκλειστικά το άθλημα ενώ σήμερα η σημασία του έχει γενικευθεί και έχει εξισώσει τον αθλητή της αρχαιότητας με τον σημερινό άνθρωπο. Ο αθλητής της αρχαιότητας είχε εξασφαλισμένη την διαβίωση του, πάλευε για λόγους πολυτελείας ενώ η πάλη για τον σημερινό άνθρωπο σηματοδοτεί την προσπάθεια για την εξασφάλιση μιας αξιοπρεπούς ζωής. Ο αθλητής της αρχαιότητας ήταν ναι μεν ένας πολίτης με όλο το

εύρος των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων ενός σύγχρονου συναδέλφου του όμως ήταν παντελώς απαλλαγμένος από την δουλειά.

Με όποιο τρόπο όμως κι αν προσεγγίσουμε την λέξη αυτή θα μας παραπέμπει πρώτα και κύρια στην προσπάθεια που καταβάλλουμε ώστε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες και να φτάσουμε στην νίκη, με ότι συνεπάγεται αυτό. Αξίζει να υπογραμμίσουμε εδώ ότι είτε χρησιμοποιούμε κυριολεκτικά είτε μεταφορικά την λέξη αυτή προϋποθέτει ότι πάντα κινούμαστε σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο από κανόνες και συνθήκες. Είτε είσαι αθλητής είτε είσαι βιοπαλαιστής καλείσαι να ανταπεξέλθεις εντός πλαίσιο και να αλλάξεις μια συγκεκριμένη κατάσταση.

Η λέξη πάλι έχει επεκταθεί και χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει τις συγκρούσεις συμφερόντων ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις ή ομάδες. Έχει καθιερωθεί στις συνειδήσεις με την μεταφορική της χρήση, ως η πάλη των τάξεων έννοια που εισήγαγε ο Κάρλ Μάρξ και συμπυκνώνει την ουσία της ανθρώπινης εξέλιξη με τον πλέον περιγραφικό τρόπο. Τόσο εκείνος όσο και ο Έγκελς, οι οποίοι θεωρούνται πρωτεργάτες του κομμουνισμού, σημειώνουν ότι "Όλη η καταγεγραμμένη ιστορία της υπάρχουσας κοινωνίας είναι η ιστορία της ταξικής πάλης".

Σύμφωνα με την ανάλυση του, η κοινωνία διαμορφώνεται σε διάφορες τάξεις, οι οποίες διατηρούν μια συγκεκριμένη σχέση με τα μέσα παραγωγής (γη, εργασία, κεφάλαιο, επιστήμη) . Η καπιταλιστική κοινωνία για παράδειγμα αποτελείται από την αστική τάξη δηλαδή εκείνους στους οποίους ανήκουν τα μέσα παραγωγής και είναι οι εργοδότες και το προλεταριάτο που αποτελούν τα εργατικά σώματα ενός κράτους και μισθώνουν την εργατική τους δύναμη (σωματική ή πνευματική) προκειμένου να κερδίσουν τα προς το ζην αφού δεν τους ανήκουν τα μέσα παραγωγής. Η άρχουσα τάξη έχει την δυνατότητα να εκμεταλλευτεί τόσο τον πλούτο όσο και την δύναμη της.

Από την αρχαιότητα έως σήμερα άλλωστε η ανθρώπινη εργασία και οι καρποί της φύσης αποτελούσαν τις πηγές του πλούτου που εξασφάλιζαν την ροή της ανθρώπινης επιβίωσης. Παρότι οι δυναμικές και οι σχέσεις ανάμεσα στα μέλη μιας κοινωνίας επηρέαζαν τον τρόπο οργάνωσης του συστήματος, κοινό γνώρισμα τους ήταν ο διαχωρισμός σε κοινωνικές τάξεις. Η διαφοροποίηση των συμφερόντων ήταν φυσική και επόμενη καθώς αυθαίρετα ο πιο ισχυρός καρπωνόταν τα οφέλη της φύσης και

διατηρούσε την εξουσία με το να αυξάνει την εξάρτηση των κατώτερων τάξεων από τον ίδιο αφού διαχειριζόταν τα μέσα παραγωγής.

Μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία των κοινωνιών αποδεικνύει αυτού του είδους την σχέση η οποία επαναλαμβάνεται με διαφορετικές μορφές μέσα στην πάροδο των αιώνων. Όταν οι πρώτες κοινωνίες ξεπερνούν το επίπεδο του τροφосуλλέκτη, αναζητούν τρόπους να αξιοποιήσουν την γη καταβάλλοντας λιγότερη προσπάθεια. Η εξημέρωση των ζώων, ο τροχός και το άροτρο δίνουν νέες δυνατότητες και προοπτικές καθώς πλέον υπάρχει πλεόνασμα το οποίο μπορεί να αποθηκευτεί. Συνεπώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί αργότερα ένα οποιοδήποτε αγαθό αλλά και να ανταλλαχθεί ή να πωληθεί προκειμένου να καλυφθούν άλλες ανάγκες.

Με την εμφάνιση του εμπορίου έχουμε και την πρώτο ταξικό διαχωρισμό καθώς η κοινωνία χωρίζεται σε αυτούς που κατέχουν το πλεόνασμα και σε αυτούς που δουλεύουν για να το παράγουν και το παραδίδουν στην άρχουσα τάξη για να το διαχειριστεί. Τέτοιου είδους κοινωνίες αποτελούσαν οι κοινωνίες της Ασσυρίας, της Αιγύπτου και της Φοινίκης. Σε αυτές τις πρώτες κοινωνίες την δύναμη κατείχαν οι ιερείς (μάγοι, σαμάνοι) οι οποίοι προκαλούσαν δέος με την ανοιχτά διακηρυγμένη σχέση που είχαν με τον θεό την οποία χρησιμοποιούσαν ως φόβητρο για να κρατάνε υπό έλεγχο την φυλή.

Είτε μιλάμε λοιπόν για την εργασία των δούλων στις δουλοκτητικές κοινωνίες της αρχαιότητας, είτε μιλάμε για την εργασία των δουλοπάροικων και των βιοτεχνών στο Μεσαίωνα, είτε για την εργασία των εργατών/εργαζομένων στην σημερινή εποχή. Η άρχουσα τάξη κάθε κοινωνίας (αρχαίο Ιερατείο, δουλοκτήτες, φεουδάρχες, καπιταλιστές/κεφαλαιοκράτες), καρπώνεται με την βία τον παραγόμενο πλούτο και τον χρησιμοποιεί για να παγιώσει την δύναμή της με στόχο τη διαίωνιση της εξουσίας της σε βάρος των υπόλοιπων κοινωνικών τάξεων. (Wikipedia, n.d.). Συνεπώς ο όρος δεν θα μπορούσε να εκφράζει με περισσότερη σαφήνεια τον ανταγωνισμό και την μάχη που διέπει την οργάνωση των κοινωνιών αφού η κάθε η τάξη επιδιώκει να ξεπεράσει ότι την περιορίζει. Τα κατώτερα στρώματα επιδιώκουν να αποτινάξουν την φτώχεια και την ανέχεια και να απολαμβάνουν την ζωή χωρίς διεκδικούν δικαιώματα που θα έπρεπε να είναι αυτονόητα ή ακόμα και να ανατρέψουν το σύστημα αντικαθιστώντας το με κάποιο άλλο. Η αστική τάξη που κατέχει και τα μέσα

παραγωγής, παλεύει να μην ανατραπεί η κατάσταση, να διατηρήσει τον έλεγχο και να αυξήσει το χάσμα ανάμεσα σε εκείνη και τα εργατικά σώματα.

Σύμφωνα με τον Μάρξ λοιπόν στον αντίποδα του καπιταλιστικού συστήματος βρίσκεται ο κομμουνισμός, ενώ προϋποθέτει την μετάβαση από μια περίοδο σοσιαλιστικής οργάνωσης η οποία υπηρετεί την εργατική τάξη και προωθεί την εξαφάνιση της ατομικής ιδιοκτησίας με τον έλεγχο της διαχείρισης να ανήκει στο κράτος. Και εδώ λοιπόν μιλάμε για μια διαδικασία πάλης, μια προσπάθεια να γίνει υπέρβαση του προϋπάρχοντος συστήματος και καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και να καταληφθεί η εξουσία από την εργατική τάξη και τον λαό.

Η ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής (γη/τσιφλίκια, μεγάλα εργοστάσια, βασικοί τομείς της παραγωγής) καταργείται και ξεκινά η δημιουργία νέων συλλογικών σχέσεων παραγωγής, διανομής των προϊόντων και κατανομής του κοινωνικού πλούτου που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου. Στο επίπεδο της δημοκρατίας, εφαρμόζεται η εξουσία του οργανωμένου λαού (εργατικά συμβούλια, λαϊκές συνελεύσεις). Οι νέες αυτές σχέσεις παραγωγής στηρίζονται στο ότι τα μέλη μιας κοινωνίας θα προσφέρουν ανάλογα με τις δυνατότητές τους και θα αμείβονται ανάλογα με τις ανάγκες που έχουν.

Τη θέση της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής, θα πάρει σταδιακά, η συλλογική διαχείριση με αρχικές μορφές την συνεταιριστική ιδιοκτησία (οι λεγόμενες κολεκτίβες) και την κρατική ιδιοκτησία (όσον αφορά τους βασικούς τομείς της οικονομίας όπως είναι η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, κ.λπ.). Με την απονέκρωση/εξαφάνιση του κράτους, των κοινωνικών τάξεων και των ταξικών διαφορών, η ανθρωπότητα περνά στον κομμουνισμό. Ο κομμουνισμός (η κοινωνία δηλαδή στην οποία εξαφανίζονται οι κοινωνικές τάξεις, οι ταξικές διαφορές και το κράτος), είναι η κοινωνία των ελεύθερα συνεταιρισμένων παραγωγών. (Wikipedia, n.d.)

Η πρώτη απεργία η οποία καταγράφηκε σε ιστορικά αρχεία της εποχής, πραγματοποιήθηκε στην αρχαία Αίγυπτο το 1152 π.Χ., ενάντια στη Δυναστεία του Φαραώ Ραμσή. Ένας τεχνίτης της βασιλικής Νεκρόπολης στο Deir el-Medina προσπαθεί και τα καταφέρνει να οργανώσει την αυτή την πρώτη γνωστή απεργία των εργαζομένων στην ιστορία της ανθρωπότητας! Το γεγονός καταγράφηκε με

λεπτομέρειες σε έναν πάπυρο της εποχής, που διατηρήθηκε και βρίσκεται σήμερα στο Τορίνο.

Αλλα σπουδαία γεγονότα που διασώθηκαν στη διάρκεια των αιώνων και μας βοηθούν να κατανοήσουμε την ταξική πάλη στην εποχή τους, ήταν η εξέγερση του Σπάρτακου το 72 π.Χ. που συντάραξε την δουλοκτητική Ρώμη, η κομμούνα της Θεσσαλονίκης που προέκυψε ύστερα από νικηφόρα εξέγερση του λαού της Θεσσαλονίκης εναντίον της βυζαντινής αριστοκρατίας και διήρκεσε από το 1342 έως το 1350 κ.λπ.

Στη νεότερη εποχή έχουμε κορυφαίες στιγμές έκφρασης της πάλης των τάξεων, με τον πόλεμο των χωρικών κατά των φεουδαρχών στην Αγγλία το 1335, αργότερα στη Γερμανία το 1525, έχουμε την Γαλλική επανάσταση του 1789 με την σταδιακή εκδίωξη της αριστοκρατίας προς όφελος της -ανερχόμενης τότε- αστικής τάξης, την Κομμούνα του 1871 πάλι στη Γαλλία όπου η εργατική τάξη προσπαθεί να ανατρέψει την εξουσία των αστών, την ρωσική επανάσταση του 1917 όπου για πρώτη φορά η εργατική τάξη επιτυγχάνει σε αυτόν της τον στόχο. Επίσης έχουμε την Γερμανική επανάσταση του 1918 όπου όμως συντρίφτηκε, τον Ισπανικό εμφύλιο του 1936 κ.λπ.

Τη δεκαετία του '60 θα παρατηρήσουμε μια πρωτοφανή έκρηξη της πολιτικής διαμαρτυρίας ή/και εξέγερσης πλατιών τμημάτων των καταπιεσμένων στρωμάτων των κοινωνιών σε παγκόσμιο επίπεδο. Μια εξέγερση που βλέπουμε να ξεσπά αφενός στο εσωτερικό των καπιταλιστικών χωρών είτε του κέντρου είτε της περιφέρειας εναντίον της αστικής τάξης, αφετέρου, στο εσωτερικό των χωρών του υπαρκτού σοσιαλισμού, εναντίον της αναφερόμενης ως κομματικής/κρατικής γραφειοκρατίας από μέρος του κομμουνιστικού κινήματος. Έτσι θα ξεσπάσει η εξέγερση του Μάη του 1968 στη Γαλλία η οποία σταδιακά επεκτάθηκε στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και όχι μόνο, και αποτελεί το κορυφαίο και πιο πρόσφατο γεγονός σε παγκόσμιο επίπεδο, που δείχνει την έξαρση της ταξικής πάλης τότε. Μερικοί φιλόσοφοι και ιστορικοί έχουν υποστηρίξει ότι η εξέγερση ήταν το πιο σημαντικό επαναστατικό γεγονός του 20ού αιώνα, επειδή δεν πραγματοποιήθηκε από μεμονωμένο πλήθος, όπως οι εργαζόμενοι ή οι φυλετικές μειονότητες, αλλά ήταν μια παλλαϊκή εξέγερση άνευ φυλετικών, πολιτιστικών, ηλικιακών και κοινωνικών διακρίσεων εναντίον της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Αντίστοιχα, στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού θα ξεσπάσουν εργατικές και λαϊκές διαμαρτυρίες που δείχνουν την ένταση της ταξικής πάλης στις χώρες αυτές, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '50. Η αρχή θα γίνει στην Ανατολική Γερμανία το 1953 ενώ θα ακολουθήσει η εξέγερση στην Ουγγαρία το '56 και στην Πολωνία λίγο αργότερα. Κορυφαία στιγμή της ταξικής πάλης στις χώρες του ανατολικού μπλοκ θα είναι η άνοιξη της Πράγας το '68.

Σύμφωνα με αρκετούς μελετητές και ένα τμήμα του κομμουνιστικού κινήματος, οι εξεγέρσεις των εργαζομένων και του λαού στις χώρες του ανατολικού μπλοκ (οι οποίες στράφηκαν εναντίον της κομματικής/κρατικής άρχουσας τάξης των χωρών αυτών), είχαν ως περιεχόμενο την βελτίωση των όρων διαβίωσης και την εμβάθυνση των πολιτικών ελευθεριών προς όφελος της κοινωνικής πλειοψηφίας. Σύμφωνα με άλλους μελετητές και τμήμα του κομμουνιστικού κινήματος, οι εξεγέρσεις στις χώρες αυτές αποτέλεσαν αντεπαναστάσεις με αντισοβιετικό και αντικομμουνιστικό περιεχόμενο και προέκυψαν ως αποτέλεσμα της υπονόμευσης των καθεστώτων αυτών από τις καπιταλιστικές χώρες (Wikipedia, n.d.)

Εικόνα 4.1: Άλωση της Βαστίλης το 1789 η οποία λειτουργούσε ως φυλακή πολιτικών κρατουμένων και αποτελούσε σύμβολο του αυταρχισμού και της μοναρχίας

4.2) Η πάλη των τάξεων στην αρχαία Ελλάδα

Στην αρχαιότητα η εργατική δύναμη δεν είναι εμπόρευμα, δεν υπάρχει αγορά εργασίας αλλά αγορές δούλων, πράγμα που είναι τελείως διαφορετικό. "Ο δούλος, γράφει ο Μαρξ, δεν πουλά την εργατική του δύναμη στον δουλοκτήτη, όπως και το βόδι δεν πουλά την εργασία του στον χωρικό. Ο δούλος έχει μια για πάντα πουληθεί στον ιδιοκτήτη του, συμπεριλαμβανομένης της εργατικής του δύναμης...". Με αυτή την έννοια ο δούλος, όπως το βόδι ή όπως ένα εργαλείο, δεν έχει θέση και άποψη ούτε τον αφορά το κοινωνικό σύστημα ανταλλαγών. Η παραγωγική του δραστηριότητα είναι η μόνη ιδιότητα που φέρει. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε η εργατική δύναμη του δούλου εμπόρευμα αλλά ούτε και το προϊόν της εργασίας του αν καταναλώνεται άμεσα από τον ιδιοκτήτη του. Για να καταστεί το προϊόν εμπόρευμα, πρέπει ο ιδιοκτήτης να αποφασίσει να το πουλήσει στην αγορά. Αλλά ακόμα και σε αυτήν την περίπτωση η εργασία του δούλου, καθώς δεν αποτελεί εμπόρευμα, δεν περιβάλλεται στην αφηρημένη μορφή της γενικότητας. Δεν είναι "γενικό ισοδύναμο" στο πλαίσιο της συνολικής κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, είναι μια μερική "υπηρεσία" που προσφέρεται από τον δούλο στον ιδιοκτήτη του. Χρησιμοποιώντας τις ίδιες τις φράσεις του Μαρξ στο Κεφάλαιο, θα λέγαμε ότι "η μερικότητα της εργασίας-και όχι η γενικότητά της, ο αφηρημένος χαρακτήρας που έχει για παράδειγμα στην εμπορευματική παραγωγή-είναι αυτή που συνιστά και την κοινωνική της μορφή"(τομ.1,σ.100-101). Η αναφορά του Μαρξ στις αγγαρείες του Μεσαίωνα ισχύει πλήρως και για τη δουλική εργασία. "Τον κοινωνικό σύνδεσμο[σε αυτές τις αγγαρείες]τον συνιστούν οι καθορισμένες εργασίες των ατόμων στην φυσική τους μορφή, η μερικότητα και όχι η γενικότητα της εργασίας"(Critique de l'Économie politique,σ.25-26).

Μέσα σε αυτό το γενικό πλαίσιο, θα πρέπει κάπως να αντιληφθούμε πως προκύπτει η αντίθεση ανάμεσα στους δούλους και στους ελεύθερους ιδιοκτήτες τους και ποια είναι η σημασία και η βαρύτητα της τάξης της πάλης σε εξελικτικό επίπεδο. Η αντίθεση ανάμεσα στους δούλους και τους ιδιοκτήτες τους δεν εμφανίζεται ποτέ ως η κύρια αντίφαση. Στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες, στους οποίους έρχονται αντιμέτωποι με τόση βιαιότητα οι άνθρωποι της εποχής, ποτέ οι δούλοι δεν εμφανίζονται ως ομοιογενής κοινωνική ομάδα, ποτέ δεν ενεργούν ως τάξη που παίζει ιδιαίτερο ρόλο στη σειρά των συγκρούσεων που σχηματίζουν τον ιστό της ιστορίας των πόλεων. Αυτό δεν μπορεί να μας εκπλήσσει, εφόσον οι ταξικοί αγώνες

εξυφαινόνται και εκτυλίσσονται μέσα σε ένα κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο από το οποίο οι δούλοι είναι εξ ορισμού αποκλεισμένοι. Μπορούμε να πούμε ότι, σε όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η αντίθεση των δούλων προς τους κυρίους τους δεν εκφράζεται ποτέ άμεσα στο επίπεδο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων.

Πρέπει να σκεφτούμε, από αυτή την οπτική γωνία, τι σημαίνει μια διατύπωση όπως αυτή του Αριστοτέλη, στη μαρτυρία του οποίου ο Μαρξ έδινε τόσο μεγάλη προσοχή. Ο Αριστοτέλης βλέπει το δούλο ως έμψυχο εργαλείο. Αυτό συμβαίνει γιατί στα μάτια του Έλληνα η ιδιότητα του ανθρώπου δεν μπορεί να διαχωριστεί από τον κοινωνικό του χαρακτήρα, και ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον στο βαθμό που είναι πολιτικό ον, ως πολίτης. Ο δούλος, καθώς είναι αποκλεισμένος από την οργάνωση της πόλης, είναι αποκλεισμένος και από την κοινωνία και από την ανθρώπινη ιδιότητα. Δεν έχει άλλο είναι από αυτό ενός μέσου παραγωγής. Ανάμεσα σε αυτή την εικόνα του δούλου, που περιορίζεται στο ρόλο ενός απλού έμψυχου εργαλείου, και στη μικρή συμμετοχή που έχουν στην πραγματική ιστορία οι δούλοι ως κοινωνική ομάδα υπάρχει μια διαλεκτική σχέση. Όσο το σύστημα της κλασικής πόλης με τις οικονομικές δομές του, τους θεσμούς του, τις μορφές σκέψης του παραμένει στη ζωή, οι δούλοι δεν αποτελούν πουθενά ενεργό και ενιαία κοινωνική δύναμη, ομάδα αλληλέγγυων ανθρώπων που παρεμβαίνουν στη σκηνή της ιστορίας για να προσανατολίσουν τη ροή των γεγονότων προς μια κατεύθυνση σύμφωνα με τα συμφέροντα και τις προσδοκίες τους. Εξάλλου, είναι γνωστό ότι η μάζα των δούλων δεν σχημάτιζε μια ομάδα τόσο ομοιογενή όσο τείνουμε μερικές φορές να πιστεύουμε. Πέρα από την ποικιλία της εθνικής καταγωγής και τη διαφορά των γλωσσών, που ήδη έθεταν αρκετούς φραγμούς, οι πραγματικές συνθήκες της εργασίας και της ζωής προκαλούσαν υπολογίσιμες διαφορές, πίσω από την επιφανειακή ταυτότητα της νομικής υπόστασης. Αυτά άραγε σημαίνουν πως η αντίθεση ανάμεσα σε δούλους και τους ιδιοκτήτες τους δεν έπαιξε ουσιαστικό ρόλο στην εξέλιξη των αρχαίων κοινωνιών; Με κανέναν τρόπο. Αλλά αυτή η αντίθεση δεν πήρε τη μορφή μιας συντονισμένης πάλης, με πεδίο διεξαγωγής της τις κοινωνικές και πολιτικές δομές. Εκφράστηκε με ατομικές εξεγέρσεις και, κάποιες φορές, με μαζικές δραπετεύσεις, όταν το επέτρεπαν οι εξωτερικές συνθήκες, οι μεταπτώσεις του πολέμου, αλλά η επιδίωξη ήταν πάντα να γλιτώσει κάποιος από την κατάσταση του δούλου, όχι να

μεταβάλλει το κοινωνικό καθεστώς προς όφελος της ομάδας της οποίας αισθανόταν μέλος. Στην πραγματικότητα η αντίθεση αυτή έπαιξε ρόλο σε ένα άλλο επίπεδο, και μάλιστα αποφασιστικό: Η αντίσταση των δούλων-στο σύνολό τους, ως κοινωνική ομάδα-στους κυρίους τους εκδηλώθηκε στο επίπεδο των παραγωγικών δυνάμεων, των οποίων οι δούλοι αποτελούσαν το κύριο μέρος στο τεχνικό-οικονομικό πλαίσιο της αρχαίας Ελλάδας. Σε αυτό το επίπεδο η αντίθεση των δούλων και των ιδιοκτητών τους θα πάρει, με τη γενίκευση της εκμετάλλευσης της χειρωνακτικής εργασίας των δούλων, το χαρακτήρα της θεμελιώδους αντίφασης του δουλοκτητικού συστήματος παραγωγής. Πράγματι, μέσα σε αυτό το σύστημα όπου η τεχνική πρόοδος είναι συνολικά αποκλεισμένη, ή έστω πολύ περιορισμένη, η εξάπλωση της δουλείας εμφανίζεται ως το μόνο μέσο για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων. Αλλά ταυτόχρονα η αντίθεση των δούλων προς τους κυρίους τους, η αντίστασή τους, η αναπόφευκτη απροθυμία τους να φέρουν εις πέρας τις καθορισμένες εργασίες βάζουν εμπόδια σ' αυτή την πρόοδο, της επιβάλλονται, θέτοντάς της όρια ολόένα και πιο στενά, ενώ στο επίπεδο της ποσότητας των παραγωγικών δυνάμεων δεν μπορεί να επιδιώκεται αδιάκοπα ο πολλαπλασιασμός των δούλων χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ισορροπία του κοινωνικού συστήματος. Μπορούμε έτσι να δεχθούμε ότι, έπειτα από ένα ορισμένο στάδιο, η αντίθεση ανάμεσα στους δούλους και αυτούς που τους χρησιμοποιούν γίνεται η θεμελιώδης αντίφαση του συστήματος, ακόμα κι αν δεν παρουσιάζεται ως η κύρια αντίφαση. (J. P. Vernant, 2013)

4.3) Η πάλη των ανθρώπων με τον εαυτό τους

Παραπάνω έγινε λόγος για την πάλη ως μοτίβο το οποίο συναντάται στις κοινωνίες και διαμορφώνει τις σχέσεις των ανθρώπων καθώς και την δυναμική και την ποιότητα τους. Είναι στοιχεία που επηρέασαν και επηρεάζουν την εξέλιξη της κοινωνίας παρόλο που το σύστημα παραμένει σταθερά καπιταλιστικό, ανά τα χρόνια αναδύονται κοινωνικές ομάδες των οποίων τα δικαιώματα καταπατούνται και αναζητούν ισότητα ευκαιριών και μεταχείρισης. Ωστόσο η πάλη δεν αφορά μόνο την κοινωνία εν γένει αλλά και τις μικρότερες μονάδες που την απαρτίζουν και τα χαρακτηριστικά που φέρουν και συνθέτουν την μοναδικότητα του εαυτού και του χαρακτήρα τους, δηλαδή τους ανθρώπους. Το άτομο φέρει πολλές ιδιότητες και

προσδιορίζεται μέσα από αυτές, τις οποίες τις ορίζουμε στο μυαλό μας ως αντιθετικά δίπολα. Αν δεν είμαι άντρας τότε είμαι γυναίκα, αν δεν είμαι ετερόφυλος τότε είμαι ομοφυλόφιλος και κάπως έτσι βρισκόμαστε να βάζουμε σε κάποια συγκεκριμένα όρια τον εαυτό μας και να κινούμαστε εντός αυτών καταλήγοντας να περιοριζόμαστε αλλά και να παλεύουμε τις τάσεις και τις επιθυμίες αναζητώντας την αποδοχή. Οι ιδιότητες και οι ταμπέλες θα πρέπει να διευκολύνουν τον δικό μας αυτοπροσδιορισμό και να μας προσφέρουν την δυνατότητα να γνωρίσουμε καλύτερα τον εαυτό μας αλλά όχι να μας περιορίζουν.

Ωστόσο στο ταξίδι που κάνουμε για να γνωρίσουμε καλύτερα τον εαυτό μας θα καταλάβουμε πράγματα για εμάς που είναι πολύ πιθανό να μην είμαστε έτοιμοι να τα αποδεχτούμε ή οι επιθυμίες μας να έρχονται σε αντιπαράθεση με την ανατροφή, τις προσδοκίες και την γενικότερη αποδοχή και ένταξη που μας επιφυλάσσει η κοινωνία. Η έννοια του διπλού εαυτού διαπερνά χρονικά και τοπικά την ανθρώπινη σκέψη καθώς ο άνθρωπος που διαλέγουμε να είμαστε είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων και κατά συνέπεια δημιουργούμε την αντίθετη, σκοτεινή αντανάκλαση μας που συγκεντρώνει όλα εκείνα τα στοιχεία που έχουμε απορρίψει και δεν επιθυμούμε. Αυτή η αντανάκλαση παραμένει κρυμμένη και καταπιεσμένη καθώς αφορά έννοιες που σχετίζονται με την υπαρξιακή αγωνία και το άγχος του θανάτου, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι αποτελούν τον πυρήνα ή ένα μέρος του πραγματικού εαυτού και ότι η εικόνα, το προσωπείο που παρουσιάζουμε προς τα έξω είναι ένας ψευδής εαυτός που ο κόσμος θέλουμε να βλέπει και να θαυμάζει και ίσως ιδανικά να επιθυμούμε να τον προσεγγίσουμε. Αρκετές φορές όμως αυτό που αποδέχεται και θαυμάζει ο κόσμος, δεν συνάδει με τις επιθυμίες, τις τάσεις ή τις ανάγκες μας συνεπώς προστίθεται ένα επιπλέον φορτίο στις πλάτες μας που θα πρέπει να διαχειριστούμε και ίσως να οδηγήσει σε ένα ασφυκτικό τέλμα.

4.4) Ο διπλός εαυτός

Ο Otto Rank υποστηρίζει ότι ο διπλός εαυτός είναι πανταχού παρών ως αναπαράσταση της ψυχής και ως εγγυητής της επιβίωσης του είναι. Ο πραγματικός εαυτός του καθενός επιθυμεί να επιτύχει την πραγματική ισορροπία στην ζωή του

λαμβάνοντας υπόψη τις αντίρροπες δυνάμεις που ενυπάρχουν μέσα μας και αναζητούν να προσδώσουν νόημα στη χαοτική πραγματικότητα που μας κυκλώνει. Στην λογοτεχνία και σε διάφορους εκπροσώπους της, ο Rank υπογραμμίζει την ύπαρξη μιας παρανοϊκής κατάστασης όπου το Εγώ απειλείται από τον σκοτεινό και ζοφερό διπλό εαυτό που επιθυμεί να καταλάβει μια σταθερή θέση στην ζωή του πρωταγωνιστή. Συνήθως η εμφάνιση του γίνεται με κάποια συγκριμένη αφορμή που προσβάλλει την ευάλωτη υπόσταση του ατόμου ο οποίος ζει υπό συγκριμένες συνθήκες, αποκομμένος και κάπως περιθωριοποιημένος με την μορφή ψυχοπαθολογικών επεισοδίων (επιληψία, διάσπαση της προσωπικότητας). (Θοδωρής Δασκαλόπουλος, n.d.).

Υπάρχει το κατάλληλο έδαφος για να λάβουν σάρκα και οστά οι ιδέες και οι ανησυχίες καθώς δεν υπάρχει εξωτερικός περιορισμός και κοινωνικές απαιτήσεις ως προς την σωστή συμπεριφορά. Παρά αυτά είναι πολύ λεπτή η γραμμή ανάμεσα στην εξωτερίκευση επιθυμιών και τάσεων που συνάδουν με την έννοια του εαυτού και του αυτοπροσδιορισμού και στην τάση για αυτοκαταστροφή όταν ο άνθρωπος αποκοπεί και χάσει το νόημα της ύπαρξης του.

Υπάρχουν πολλές αναφορές του διπλού εαυτού σε διάφορα λογοτεχνικά έργα που θα κάνουν λίγο πιο κατανοητή αυτή την σύνθετη έννοια. Για παράδειγμα στο πορτραίτο του Dorian Grey βλέπουμε τον διπλό εαυτό να έχει καταλάβει τον κυρίαρχο ρόλο στην διεκδίκηση της σεξουαλικής απόλαυσης χωρίς να τον νοιάζει το οποιοδήποτε τίμημα. Στην όπερα του Μότσαρτ Don Giovanni, παρατηρούμε πόσο εύστοχα και ειρωνικά η προσωπικότητα του υπηρέτη Λεπορέλο, αντιρροπεί την προσωπικότητα του αφέντη Don Giovanni, όντως ουσιαστικά άλλη μια περίπτωση διπλού σώματος ή διπλής ψυχής σε υποστηρικτικό ρόλο.

Τον Πήτερ Παν, βλέπουμε ένα αγόρι που δεν θέλει να μεγαλώσει. Η σκιά του αυτονομείται και κάνει ότι θέλει. Η Γουέντυ, το κοριτσάκι, σε έναν υπέροχο διάλογο, του εξηγεί ότι θα αναλάβει να ράψει τη σκιά του στο σώμα του. Μπορεί λίγο να τον πονέσει, αλλά θα το κάνει πολύ ευγενικά και τότε ο Πήτερ Παν θα μπορέσει να είναι ολόκληρος. Μια αριστοτεχνική ψυχαναλυτική προσέγγιση στο θέμα της ενηλικίωσης και της ολοκλήρωσης. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το σκοτάδι αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση του φωτός και της ανάγκης για εξέλιξη και πρόοδο που

υπάρχει μέσα μας. Είναι η πυξίδα με βάση την οποία πρέπει να κινηθούμε για να φτάσουμε στον επιθυμητό στόχο.

4.5) Η έννοια του εαυτού σύμφωνα με τον Freud

Ωστόσο η πιο δημοφιλής θεωρία που αποτέλεσε πρωτοποριακή τομή στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τον εαυτό μας είναι η θεωρία του Φρόυντ. Πρόκειται για τριμερή διαίρεση του ανθρώπινου ψυχικού οργάνου όπου κάθε μέρος περιέχει κάποιες ιδιότητες και εν ορμήσεις που έρχονται σε αντιπαράθεση όταν κάποιο ερέθισμα στοχεύει συνειδητά ή ασυνειδήτα την ψυχή μας προκαλώντας τις αντίστοιχες αντιδράσεις. Σύμφωνα με αυτό το δομικό μοντέλο το Εκείνο αντιπροσωπεύει τα κίνητρα, τα ένστικτα και τις βιολογικές ανάγκες του ατόμου και κατά συνέπεια είναι έμφυτο, το Εγώ αποτελεί το λογικό μέρος που αν και δεν είναι έμφυτο, αναπτύσσεται και καλλιεργείται με την επίδραση της συσσωρευμένης εμπειρίας και τέλος το Υπερεγώ αντιπροσωπεύει όλες τις θετικές ηθικές και κοινωνικές αξίες του ατόμου, αποτελώντας κατά κάποιο τρόπο την ηθική συνείδηση. (Ruth Snowden, 2006)

Ο τρόπος με τον οποίο περιγράφει ο Freud το ασυνείδητο σχεδόν συνάδει με την έννοια του διπλού εαυτού, ως μια αναπαράσταση που πρέπει να αντιπαλέψουμε σε σημείο που μπορεί να φτάσει την απόθνηξη με απρόβλεπτες συνέπειες. Πιο συγκεκριμένα, ο Freud επισημαίνει πως ‘‘ Είναι το σκοτεινό, απρόσιτο μέρος της προσωπικότητας μας, ό,τι ελάχιστο γνωρίζουμε το έχουμε μάθει από την έρευνα των ονείρων και τη δημιουργία νευρωσικών συμπτωμάτων, και τα περισσότερα είναι αρνητικά στοιχεία και μπορούν να περιγράψουν μόνο ως η αντίθεση στο Εγώ. Όλοι προσεγγίζουμε το Εκείνο με αναλογίες: το αποκαλούμε χάος, ένα καζάνι γεμάτο κοχλάζουσες εν ορμήσεις, δεν παράγει μια ολοκληρωμένη θέληση, παρά μόνο μια προσπάθεια να ικανοποιήσει τις ενστικτώδεις εν ορμήσεις που είναι υποκείμενες στην αρχή της ευχαρίστησης’’ (Freud, 1933)

Το Εκείνο εμπεριέχεται μέσα μας κατά την γέννηση και η ιδανική προοπτική είναι να εξελιχθεί σε ένα δομημένο Εγώ. Λειτουργεί με την αρχή της ευχαρίστησης με σκοπό την ικανοποίηση των ενστίκτων του ανθρώπου και την απομάκρυνση του πόνου.

Ο Freud έβλεπε όλη την ανθρώπινη συμπεριφορά υποκινούμενη από ενορμήσεις και ένστικτα, που με τη σειρά τους είναι οι νευρολογικές παραστάσεις των φυσικών αναγκών. Αρχικά αναφερόταν σε αυτά με τον όρο "βασικά ένστικτα". Αυτά διαιωνίζουν τη ζωή του ατόμου με το να τον παρακινούν να ψάξει για φαγητό και νερό αλλά επίσης διαιωνίζουν τη ζωή του είδους με το να τον παρακινούν να έχει σεξουαλική επαφή. Αυτό το ένστικτο για τη διατήρηση της ζωής και την αναζήτηση ευχαρίστησης ο Φρόυντ το ονόμασε «Έρωσ». Την παρακινητική ενέργεια αυτών των ενστίκτων που υποκινούν τον ψυχισμό μας, τα ονόμαζε ο Φρόυντ, λίμπιντο (λατ. Libido), από τη λατινική λέξη για την επιθυμία. Η κλινική εμπειρία του Φρόυντ τον έκανε να βλέπει το σεξ ως την πιο σημαντική ανάγκη στη δυναμική του ψυχισμού σε σχέση με τις υπόλοιπες. Για αυτόν τον λόγο ο όρος "λίμπιντο" έχει φτάσει να σημαίνει, όχι απλά μια οποιαδήποτε ανάγκη ή ένστικτο, αλλά τη σεξουαλική ενόρμηση του ατόμου. (Freud)

Αργότερα στη ζωή του ο Φρόυντ άρχισε να βλέπει πως το ένστικτο της ζωής δεν αρκούσε. Καθώς η λίμπιντο είναι ένα ζωντανό πράγμα, η αρχή της ευχαρίστησης μας προκαλεί την ανάγκη να είμαστε σταθεροί, ευχαριστημένοι, γαλήνιοι και να μην έχουμε περισσότερες ανάγκες. Ωστόσο κάπου βαθιά ελλοχεύει και η ενόρμηση του θανάτου καθώς υπάρχει περισσότερος πόνος στην ζωή από ότι ευχαρίστηση και ο θάνατος υπόσχεται απελευθέρωση από αυτόν. Τα καθημερινά στοιχεία του ενστίκτου του θανάτου είναι στην επιθυμία μας για γαλήνη, για αποφυγή ευχαρίστησης, η χρήση του αλκοόλ και ναρκωτικών, η επιθυμία μας να καταφεύγουμε σε δραστηριότητες για να ξεχάσουμε την καθημερινότητα όπως να διαβάζουμε βιβλία ή να βλέπουμε ταινίες και επίσης η έντονη επιθυμία μας για ξεκούραση και ύπνο. Μερικές φορές αυτό το ένστικτο αναδύεται ως αυτοκτονία ή αυτοκτονικοί ιδεασμοί και ο Φρόυντ υποστήριξε πως πολλές φορές μεταφέρεται από τον εαυτό μας στους άλλους σε μορφή θυμού, δολοφονίας και καταστροφής. (Freud).

Το Εγώ διέπεται από την αρχή της πραγματικότητας και σκοπός του είναι να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του Εκείνου λαμβάνοντας υπόψιν τους περιορισμούς της πραγματικότητας. Το Εγώ αποτελεί το οργανωμένο μέρος της προσωπικότητας και περιλαμβάνει βασικές λειτουργίες, όπως η εκτίμηση των διαφόρων καταστάσεων, ο έλεγχος της πραγματικότητας, η κρίση, η συμβιβαστικότητα, η ανεύρεση λύσεων στα

διάφορα προβλήματα κλπ. Το Εγώ ξεχωρίζει τι είναι πραγματικό, μας βοηθάει να ξεχωρίζουμε τις σκέψεις μας και να τις κατανοήσουμε.

Σύμφωνα με τη θεωρία του Φρόυντ το Εγώ παρεμβάλλεται ανάμεσα στις εν ορμήσεις του εκείνο και τις απαγορεύσεις ή προσταγές του υπερεγώ και προσπαθεί να εναρμονίσει τις συγκρούσεις που απορρέουν από αυτές σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Ο κύριος σκοπός του είναι να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του Εκείνο αλλά πάντοτε λαμβάνοντας υπόψιν την ασφάλεια του ατόμου.

Όταν μια επιθυμία του Εκείνο είναι αντίθετη στην πραγματικότητα, στους κοινωνικούς και ηθικούς κανόνες και κυρίως αντίθετη στις επιθυμίες του Υπερεγώ το οποίο το τιμωρεί συνεχώς με αισθήματα ντροπής, ενοχής κ.λ.π. τότε το Εγώ αναπτύσσει διάφορους αμυντικούς μηχανισμούς για να μπορέσει να ανταπεξέλθει. Οι αμυντικοί μηχανισμοί δεν αναπτύσσονται ευθέως ή συνειδητά και πάντα ενεργοποιούνται όταν μια κατάσταση είναι επικίνδυνη για την «αρμονία» των τριών ψυχικών τμημάτων.

4.6) Ο διαχωρισμός σώματος και πνεύματος σύμφωνα με την αρχαία φιλοσοφική σκέψη

Η σύλληψη αυτή του Freud δεν είναι πρωτότυπη. Σημαντικοί φιλόσοφοι και ποιητές προσπάθησαν να διακρίνουν τις δυνάμεις που μας κινούν και ενεργοποιούν την συμπεριφορά και τις αντιδράσεις μας. Ο Όμηρος για παράδειγμα ενώ δεν διέκρινε με τόσο λεπτομερή τρόπο την ψυχή από το σώμα ωστόσο ονομάτισε κάποιες ψυχοσωματικές λειτουργίες (θυμός, φρένα, καρδιά) για να προσδιορίσει τις φάσεις του πάθους και της εσωτερικής αναταραχής του Οδυσσέα. Ο Οδυσσέας έρχεται αντιμέτωπος με την προτροπή της καρδιάς του που είναι και το ουσιαστικό κομμάτι του εαυτού του, και τελικά υποχωρεί ώστε να μην σκοτώσει τις γυναίκες που συναναστρέφονταν τους μνηστήρες της Πηνελόπης.

Στην “Πολιτεία” του Πλάτωνα η ψυχή είναι πολιτικοποιημένη, επειδή τίθεται το θέμα της κυριαρχίας και του ελέγχου, καθώς και εξωτερικά θα πρέπει να επιλεγεί εκείνη η δύναμη που μπορεί να κυβερνήσει την κοινότητα και ομοίως εσωτερικά την σύσταση της ανθρώπινης ψυχής. Η ελληνική σκέψη συνεπώς και κάθε έκφραση

φιλοσοφικών αναζητήσεων έκτοτε επιθυμεί να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην ευτυχία των θεών και τα βάσανα των θνητών ανθρώπινων όντων. Η προσδοκία για επίτευξη ενός ισορροπημένου και ευτυχούς ανθρώπινου βίου, εκφράζεται με την λέξη ευδαιμονία, που σημαίνει την καλή μοίρα που τον συνοδεύει και είναι χορηγία των θεών.

4.7) Πάλη και ιερόν στην θρησκευτική ζωή των ανθρώπων

Η πραγματικότητα όπως διαμορφώνεται μπροστά μας από την γέννηση μας και έπειτα συνιστά ένα περιπλεγμένο κουβάρι άνευ νοήματος που καλούμαστε να το ξεδιπλώσουμε με κίνητρο και γνώμονα την ικανοποίηση των επιθυμιών και των αναγκών μας. Ο ιερέας παίρνει στα χέρια του το βρέφος και ο ανάδοχος χρίει με το λάδι όλο του το σώμα. Αυτή η χρίση με το λάδι μας θυμίζει την προετοιμασία των αθλητών για τους αγώνες πάλης, γιατί η ζωή του Χριστιανού είναι ένας συνεχής αγώνας, μια πάλη εναντίον των παθών και του διαβόλου και χρειάζεται πνευματική προετοιμασία και προπόνηση. (Ι. Χρυσόστομος)

Από την αυγή της ανθρωπότητας η πρωταρχική ανάγκη των ανθρώπων ήταν να επιβιώσουν και να αναπαραχθούν εξασφαλίζοντας έτσι την συνέχεια του είδους. Στο πέρασμα των αιώνων οι ανάγκες διευρύνθηκαν, οι άνθρωποι ήρθαν σε επαφή με άλλες πλευρές τους και γνώρισαν καλύτερα τον εαυτό τους. Στο μεταξύ εξελίχθηκαν και τα είδη των σχέσεων που τους συνδέουν με τους άλλου ανθρώπους και δημιουργήθηκαν δομές και θεσμοί που θα διευκόλυναν την ζωή τους, και θα αναβάθμιζαν την ποιότητα της και θα αποτελούσαν στήριγμα και καθοδήγηση σε στιγμές δοκιμασίας.

Οι οργανωμένες θρησκείες όπως απαντώνται σήμερα σε κάθε γωνιά του πλανήτη δεν απέχουν πολύ από την ειδωλολατρία των αρχαίων χρόνων. Προσφέρουν καταφύγιο σε δύσκολους καιρούς και μια πυξίδα, για να πορευθεί ο άνθρωπος αναζητώντας να επιτύχει ένα συγκεκριμένο ιδεώδες.

Ωστόσο ας ορίσουμε λίγο πιο συγκεκριμένα τι ακριβώς σημαίνει θρησκεία. Θρησκεία είναι κάθε πολιτιστικό σύστημα σχεδιασμένων ηθών, συμπεριφορών, απόψεων και καθημερινών πρακτικών τα οποία συνδέουν τους ανθρώπους με υπερφυσικά

φαινόμενα ή οντότητες. Παρέχει ακόμα και σήμερα ανακούφιση σε όλους τους πιστούς ενώ καταφέρνει να εξηγήει μέσα από τα ιερά της κείμενα όλα εκείνα τα μεγάλα ζητήματα που υπερβαίνουν την νόηση και την αντίληψη του ατόμου με τρόπο απλοϊκό και άμεσο που καθησυχάζει τις πνευματικές αναζητήσεις του ανθρώπου. Το ήθος που προτάσσει και απαιτεί η θρησκεία από τον πιστό, είναι ένας τρόπος ζωής οριοθετημένος και ορισμένος που θεωρητικά εξασφαλίζει την προστασία του από το ανώτατο, υπερβατικό ον. Σχεδόν σε όλες τις θρησκείες συναντάμε το στοιχείο του φόβου του ανθρώπου και της τιμωρίας του Θεού. Πολλοί επιλέγουν αυτόν τον τρόπο ζωής γιατί νιώθουν έχουν απαλλαγεί από ένα τεράστιο βάρος, αυτό της εύρεσης νοήματος και ακολουθούν απλά κανόνες που ακολουθούνται από την αντίστοιχη επιβράβευση. Κατά αυτόν τον τρόπο η ζωή απλοποιείται, η ευθύνη των επιλογής δεν βαραίνει τον άνθρωπο παρά μόνο ακολουθεί τις επιταγές αυτού, που θεωρητικά έχει προωθηθεί ως ο ενάρετος τρόπος ζωής. Το μέγεθος του φόβου του ανθρώπου για πιθανή τιμωρία από το υπέρτατο ον ή τον Θεό που λατρεύει, ποικίλει ανάλογα με την δομή της κοινωνίας, τον τόπο, την εποχή που ζει, ακόμα και από τον ίδιο τον χαρακτήρα και την ψυχολογική κατάσταση του ανθρώπου. Ο άνθρωπος καλείται και σε αυτό το νέο πλαίσιο να τηρήσει όλα τα προ απαιτούμενα ώστε να μπορεί να αποτελεί μέρος της θρησκευτικής κοινότητας και αυτό από μόνο του αποτελεί μια ανταμοιβή. Το άτομο νιώθει ότι ανήκει κάπου και ότι έχει κάποιο σκοπό και με γνώμονα αυτό παλεύει να αποβάλλει οτιδήποτε δεν εγκρίνει η Εκκλησία.

Οι θρησκευτικές ποινές κατείχαν σημαντικό ρόλο στην τιθάσευση του κλήρου και στην διατήρηση του εντός των ορίων λόγω της ατελούς φύσης του. Επρόκειτο για περιορισμούς που επιβάλλονταν όταν ένα μέλος ή μια ομάδα μελών δεν ανταποκρινόταν σε ουσιώδεις επιταγές της. Ο κόσμος λοιπόν είχε να παλέψει και να ανταπεξέλθει τις προκλήσεις και τους πειρασμούς καθώς τον περίμεναν ζοφερές τιμωρίες σε αντίθετη περίπτωση.

“Οι άγιοι αποτελούν το σημαντικότερο πρότυπο αγώνα και πάλης στον δρόμο προς την κατάκτηση των αρετών και βρίσκονται σε ευθεία αναλογία με τους αθλητές της αρχαιότητας. Ακολουθούσαν ένα αντίστοιχο ιδεώδες και προσπαθούσαν να επιτύχουν την ένωση με τον Θεό και το τέλειο. Η πνευματική ανάβαση αποτελείται από τρία στάδια, την κάθαρση, τον φωτισμό, και την τελείωση. Η άσκηση λοιπόν, η οποία είναι ένας τρόπος μετάβασης από τα πάθη και την αμαρτία στην ελευθερία του

Πνεύματος μέσω της απόκτησης των αρετών. Η διαδικασία είναι σύνθετη και απαιτητική όμως μέσω της ασκήσεως, ο άνθρωπος, καθαρίζεται απ' τους εμπαθείς λογισμούς και τα πάθη, φωτίζεται ο νους του σε σημείο ώστε να γνωρίζει τους λόγους των όντων και μέσω αυτών να γνωρίσει τον εαυτό του και τον Λόγο του Θεού και τέλος, ολοκληρώνεται μέσα στην χάρη του Αγίου Πνεύματος και ενώνεται με τον Θεό. Ταυτίζονται ηθικότητα και Θεός αφού το θέλημα του ανταποκρίνεται και συνάδει με την αληθινή φύση του ανθρώπου την οποία αναζητά αφού την καταστήσει ως σκοπό της ύπαρξης του και ο Θεός είναι ο σύμμαχος και καθοδηγητής του στην προσωπική αυτή πορεία.” (Μαντζαρίδης, 2015)

“Δεν πρέπει να θεωρείται ως μία εφαρμογή γενικών κανόνων και απρόσωπων επιταγών όπως η φιλοσοφική. Δεν εκφράζει δηλαδή ένα σύστημα αρετών, αλλά είναι ένα προσωπικό γεγονός, γιατί οι αρετές πηγάζουν από μία προσωπική ύπαρξη (τρισυπόστατη για την ακρίβεια), τον Θεό. Αυτός είναι η πηγή των αρετών, για αυτό οι αρετές είναι άκτιστες, όπως Αυτός. Ο αγώνας για τις αρετές είναι αγώνας για τον Θεό. Η φιλοσοφική αντίληψη της άσκησης λέει ότι η αρετή είναι για την αρετή. Δηλαδή ο φιλόσοφος ανάγει τις αρετές σε κάτι απόλυτο και τις υπάγει σε απρόσωπες αρχές, αφού οι αρετές για αυτόν δεν έχουν καμία αναφορά στον Θεό. Με αυτόν τον τρόπο όμως καταδυναστεύεται η ελευθερία του ανθρώπου, γιατί μόνο όταν ο στόχος του είναι ένα άλλο πρόσωπο οδηγείται στην ελευθερία. Μόνο τότε υπάρχει άνοιγμα του εγώ σε μία ετερότητα έξω του, όταν αναφέρεται σε άλλο πρόσωπο. Επομένως, η άσκηση των αγίων για την αρετή είναι μία προσωπική πάλη ενάντια στη μονοκρατορία του εγώ τους, είναι ένας συνειδητός αγώνας για ξεπέραςμα του ατομισμού τους και πλατιά προσέγγιση του είναι τους, ώστε να χωρεί τον Θεό και όλους τους ανθρώπους.” (Κόιος, 2004) (Δεληκωσταντής, 1997)

Η θρησκεία έχει τεράστια βαρύτητα στις ζωές πολλών ανθρώπων και γεννά την τάση για ιερότητα και επίτευξη του υψηλού, ενεργοποιώντας την εσωτερική δύναμη στοχεύοντας σε ένα ιδανικό εαυτό μακριά από προκλήσεις και πειρασμούς. Αποτελεί καταφύγιο στις αντιξοότητες και οπλίζει το άτομο με σθένος και αντοχή ώστε να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις της καθημερινότητας με μία σταθερή ηθική πυξίδα.

4.8) Ηθικά διδάγματα που μας δίνονται από την πάλη

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθούμε στην ηθική κληρονομιά που μας έχει αφήσει το αρχαιότατο αυτό άθλημα όσο αφορά το εθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, από τα αρχαιότερα χρόνια έως και την σύγχρονη ιστορία.

Ένα παράδειγμα από την σύγχρονη ιστορία της πάλης αφορά έναν από τους ζωντανούς θρύλους της σύγχρονης ιστορίας του αθλήματος τον Αλεξάντερ Καρέλιν. Το κύριο παρατσούκλι του ήταν αρκούδα. Η πλειοψηφία των ανθρώπων έβλεπε στα μάτια του ατόμου αυτού μία καλό κουρδισμένη μηχανή η οποία σάρωνε τα χρυσά μετάλλια. Ωστόσο ο ολυμπιονίκης ήταν ένας άνθρωπος που τον χαρακτήριζε η ευγένεια, οι καλοί του τρόποι καθώς και η θέληση που είχε για την ανάπτυξη της πνευματικής του πτυχής. Έχει αποφοιτήσει από 3 διαφορές σχολές (Ινστιτούτο Μεταφορών του Νοβοσιμπίρσκ, Ακαδημία Φυσικής Αγωγής της Σιβηρίας και το Πανεπιστήμιο της Αγίας Πετρούπολης). Επιπλέον τελείωσε τη Νομική, έκανε διδακτορικό και διατριβή επί υφηγεσία, συγγράφοντας πρωτότυπες δημοσιεύσεις πάνω στο πεδίο του. Όλα τα παραπάνω που αναφέρθηκαν μας δείχνουν πως η πάλη εκτός από κορυφαίους αθλητές δημιουργεί και αξιόλογους ανθρώπους που είναι πολύτιμοι σε μία κοινωνία.

Επίσης ένα φαινόμενο που δείχνει το ήθος ενός παλαιστή παγκόσμιας κλάσεως είναι ο Ιρανός Ταχτί ο οποίος αντιστάθηκε στο σαχί (βασιλιά) της πατρίδας του. Ο Ταχτί πρέπει να μνημονεύεται όχι μόνο σαν τεράστιος αθλητής, αλλά και ως ένα ολοκληρωμένο ανθρώπινο ον, που χρησιμοποίησε τα ταλέντα και την καλοτυχία του για να βοηθήσει τους λιγότερο τυχερούς και για να αντιμετωπίσει την αδικία και την καταπίεση. Το ηθικό δίδαγμα στην ιστορία αυτή είναι πως ο κάθε άνθρωπος θα ήταν ωφέλιμο να στοχεύει στο κοινό καλό και να μην επαναπαύεται στο προσωπικό όφελος, καθώς αν αυτό το άτομο δεν εναντιωνόταν στο βασιλικό καθεστώς της χώρας του ο λαός θα ήταν υποδουλωμένος.

Στα Βυζαντινά τα χρόνια στο τέλος μιας δεξίωσης για ψυχαγωγία πραγματοποιήθηκαν αγώνες πάλης. Οι Βούλγαροι που διέρχονταν από την πρωτεύουσα υποστήριζαν ότι έχουν τον καλύτερο αθλητή που μπορούσε να νικήσει όλους τους Βυζαντινούς αντιπάλους. Πράγματι ο Βούλγαρος νίκησε σε όλους τους αγώνες. Μέχρι που εμφανίστηκε ο Βασίλειος ένας ταπεινός υπηρέτης που με την

ανδρεία του κατάφερε να νικήσει τον αντίπαλο του και να τονώσει την τιμή του γένους του. Η πράξη του συμπεραίνουμε ότι λύτρωσε τους συμπατριώτες και έσωσε την υπερηφάνεια τους. (Χρήστος Μπάρδας, 2015)

Ο Δημήτριος Τόφαλος ένας αθλητής που ασχολήθηκε τόσο με την άρση βαρών όσο και με την πάλη κατάφερε να τονώσει την ελληνική υπερηφάνεια στην Σμύρνη όπου είχε ενταχθεί στα εδάφη της Τουρκίας. Οι Έλληνες της περιοχής ζήτησαν από τον ομογενή πρωταθλητή να σηκώσει ένα βάρος όπου ζύγιζε 113 οκάδες. Ο παλαιστής είπε ότι θέλει να ακουστεί ο ελληνικός ύμνος για να εκτελέσει την προσπάθεια του, ο σουλτάνος πιστεύοντας ότι δεν θα τα καταφέρει πραγματοποίησε το θέλημα του πιστεύοντας ότι η απόπειρα του θα αποτύχει και θα ρεζίλευτεί. Ο Τόφαλος όμως τα κατάφερε και με αυτόν τον τρόπο κατόρθωσε να τονώσει το ηθικό του ελληνισμού που εκείνη την εποχή ήταν πεσμένο εξαιτίας της τουρκοκρατίας. Η πίστη του στη πατρίδα ήταν αυτή που του έδωσε κίνητρο να τα καταφέρει. (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για τα ηθικά διδάγματα που μας έχει δώσει το αρχαιότερο αυτό άθλημα είναι η ιστορία του παλαιστή Δημοσθένη Θεοφυλακτίδη στην Σαμψούντα. Σε ένα πανηγύρι το πρωτοπαλικάρο των Τούρκων Μουσταφά-Πεχλιβάν ήρθε αντιμέτωπος με τον Έλληνα παλαιστή, όπου κατάφερε να τον σωριάσει στο έδαφος τον Οθωμανό και να νικήσει τον αγώνα. Οι Τούρκοι χωρίς να μπορούν να δεχθούν την ντροπή της ήττας του ινδάλματος τους σκότωσαν τον νικητή. Ο Έλληνας αθλητής θυσιάστηκε για την υπερηφάνεια της νίκης και για την τιμή και την υπερηφάνεια του έθνους του. (Χρήστος Παγγέος, 2015)

V) ΠΑΛΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΖΩΑ

5.1) Η θεωρία του Δαρβίνου

Το μοτίβο της πάλης είναι μια αρχέγονη δύναμη που μπορεί να επεκταθεί και στον τρόπο που εξελίχθηκαν τα ζωικά είδη και κατάφεραν να επιβιώσουν μέσα στο πέρασμα των αιώνων. Ο κάθε ζωντανός οργανισμός που υπάρχει στην φύση είναι

εφοδιασμένος με ορισμένα στοιχεία προκειμένου να μπορεί να ανταπεξέλθει στις απειλές που εμφανίζονται στην διάρκεια της ζωής του. Έτσι και τα ζώα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Σε αυτά που αναζητούν την πάλη και αυτά που τρέπονται στην φυγή. Με αυτόν τον τρόπο λοιπόν συμπεραίνουμε πως όπως και στην αρχαιότητα που οι αγώνες ήταν δύο ειδών (τα δρομικά αθλήματα και τα μαχητικά αθλήματα) έτσι και στα ζώα οι λύσεις για την επιβίωση είναι δύο. Ο Κάρολος Δαρβίνος υποστήριξε με την δημοφιλή έρευνα του ότι οι πληθυσμοί εξελίσσονται από γενιά σε γενιά με τη διαδικασία της φυσικής επιλογής, θέτοντας έτσι την βάση της εξελικτικής βιολογίας. Μέσω αυτής οι οργανισμοί εκείνοι που είναι καλύτερα προσαρμοσμένοι σε ένα περιβάλλον αφήνουν περισσότερους απογόνους από εκείνους που δεν είναι. Το σύγγραμμα του, η Καταγωγή των ειδών εμπεριέχει δύο βασικές θέσεις: α) ότι όλα τα είδη προήλθαν, μέσω τροποποιήσεων, από κοινά προγονικά είδη και β) ότι οι τροποποιήσεις αυτές οφείλονται στη φυσική επιλογή που δρα πάνω στις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των ατόμων ενός είδους. (Futuyma, 1995)

Εκείνη την εποχή, οι θεωρίες «περί Εξέλιξης» υπονοούσαν δημιουργία χωρίς θεϊκή παρέμβαση, και ο Δαρβίνος απέφυγε τη χρήση των λέξεων «εξέλιξη» και «εξελίσομαι». Το βιβλίο έκανε μόνο έναν σύντομο υπαινιγμό στην ιδέα ότι και ο άνθρωπος μπορούσε να εξελιχθεί με τον ίδιο τρόπο όπως και οι άλλοι οργανισμοί κάτι που προκάλεσε την αντίδραση της Εκκλησίας της Αγγλίας. Συνεπώς βλέπουμε να τίθεται το ζήτημα της πάλης με την συγκεκριμένη θεωρία, καθώς ο άνθρωπος θα πρέπει να ευνοήσει μόνος του τον εαυτό του και να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες για να επιβιώσει σε ένα επικίνδυνο και αφιλόξενο περιβάλλον.

5.2) Η κοινωνική οργάνωση των ζώων (λιονταριών)

Ας εξετάσουμε ωστόσο την κοινωνία των λιονταριών η οποία είναι ιδιαίτερα κοντά στο τρόπο που οργανώνονται οι ανθρώπινες κοινωνίες και παρουσιάζουν δύο τύπους κοινωνικής οργάνωσης, απογυμνωμένες από ηθικές αξίες και περιορισμούς. Το περιβάλλον είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, γεμάτο κινδύνους οπότε τα αρσενικά τα οποία ζουν σε άγρια κατάσταση σπανίως ξεπερνούν τα 10 χρόνια. Οι συνεχείς τραυματισμοί από τις μάχες με άλλα αρσενικά μειώνουν δραστικά το προσδόκιμο

ζωής. Είναι ασυνήθιστα κοινωνικά ζώα σε σχέση με τα υπόλοιπα αιλουροειδή. Μια αγέλη λιονταριών συνήθως αποτελείται από συγγενικά θηλυκά, τα νεογνά τους και ένα μικρό αριθμό ενήλικων αρσενικών. Τα θηλυκά συνήθως κυνηγούν μαζί σε ομάδες, κυρίως μεγάλα σπληφόρα. Τα λιοντάρια είναι κυρίαρχα αρπακτικά, παρόλο που τρώνε και θνησιμαία αν δοθεί η ευκαιρία. Ενώ συνήθως δεν κυνηγούν ανθρώπους επιλεκτικά, έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις λιονταριών που αναζητούσαν ανθρώπινα θηράματα. (Wikipedia, n.d.)

Τα λιοντάρια είναι αρπακτικά σαρκοφάγα τα οποία εκδηλώνουν δύο τύπους κοινωνικής οργάνωσης. Κάποια είναι μόνιμα εγκατεστημένα, και ζουν σε ομάδες που λέγονται αγέλες. Οι αγέλες συνήθως αποτελούνται από πέντε ή έξι συγγενικά θηλυκά, τα νεογνά τους ανεξαρτήτως φύλου, και ένα ή δύο αρσενικά (γνωστά και ως συνασπισμός αν είναι πάνω από ένα) τα οποία ζευγαρώνουν με τα ενήλικα θηλυκά. Έχουν παρατηρηθεί και μεγάλες αγέλες που αποτελούνται από 30 άτομα. Ο συνασπισμός των αρσενικών που σχετίζονται με την αγέλη αποτελείται συνήθως από δύο άτομα, αλλά μπορεί να αυξηθεί σε τέσσερα και να μειωθεί ξανά με τον καιρό. Τα μικρά αρσενικά αποκλείονται από τη μητρική αγέλη όταν ενηλικιωθούν.

Η δεύτερη συμπεριφορά οργάνωσης είναι οι νομάδες, οι οποίοι περιφέρονται σε μεγάλες εκτάσεις σποραδικά, είτε μοναχικά είτε σε ζευγάρια. Τα ζευγάρια πιο συχνά αποτελούνται από συγγενικά αρσενικά που έχουν αποκλειστεί από τη μητρική τους αγέλη. Ένα λιοντάρι μπορεί να αλλάξει τρόπο ζωής, οι νομάδες μπορούν να εγκατασταθούν και το αντίθετο. Τα αρσενικά περνάν από αυτό το στάδιο και κάποια δεν καταφέρνουν να προσχωρήσουν σε άλλη αγέλη. Μία θηλυκή που γίνεται νομάδας έχει πολύ μεγαλύτερη δυσκολία να ενταχθεί σε νέα αγέλη, καθώς τα θηλυκά της αγέλης είναι συγγενικά και απορρίπτουν τις περισσότερες απόπειρες από μη συγγενικά θηλυκά να ενταχθούν στην ομάδα τους.

Δεν είναι τυχαίο που το λιοντάρι θεωρείται ο βασιλιάς της ζούγκλας καθώς κυριαρχεί απόλυτα στα είδη που βρίσκονται στην ίδια ή παρόμοια συνομοταξία δύναμης με εκείνο κάτι το οποίο φαίνεται στο κυνήγι των θηραμάτων. Φαίνεται ότι τα υπόλοιπα ζώα του συμπεριφέρονται είτε με σεβασμό είτε με φόβο.

Τα λιοντάρια εν γένει αγνοούν τις ύαινες εκτός και αν βρίσκονται στη λεία τους ή παρενοχλούνται από αυτές. Οι ύαινες τείνουν να αντιδρούν εμφανώς στην παρουσία

λιονταριών, ανεξαρτήτως αν έχουν τροφή ή όχι. Τα λιοντάρια με μεγάλη ευκολία οικειοποιούνται τα θηράματα των στικτών υαινών: στο κρατήρα Νγκορονγκόρο, είναι σύνηθες τα λιοντάρια να βασίζονται κατά μεγάλο μέρος στην κλοπή της λείας από τις ύαινες, με αποτέλεσμα οι ύαινες να αυξάνουν τους ρυθμούς του κυνηγιού τους. Τα λιοντάρια ακολουθούν γρήγορα τις κραυγές-καλέσματα που βγάζουν οι ύαινες όταν υπάρχει λεία, γεγονός που αποδείχτηκε από τον Δρα. Χανς Κρούουκ, ο οποίος διαπίστωσε ότι τα λιοντάρια τον πλησίαζαν όταν έπαιζε μαγνητοφωνημένα καλέσματα για φαγητό υαινών. Όταν έρχονται αντιμέτωπες με τα λιοντάρια για ένα θήραμα, οι στικτές ύαινες είτε φεύγουν είτε περιμένουν υπομονετικά σε απόσταση 30-100 μέτρων μέχρι να τελειώσουν τα λιοντάρια. Σε μερικές περιπτώσεις οι ύαινες είναι αρκετά τολμηρές ώστε να φάνε δίπλα στα λιοντάρια, και περιστασιακά μπορεί να τα αναγκάσουν να φύγουν από το θήραμα. Τα δύο είδη συνήθων αντιδρούν επιθετικά μεταξύ τους ακόμα και αν δεν υπάρχει λεία στη μέση.

Τα λιοντάρια τείνουν να κυριαρχούν σε άλλα αιλουροειδή όπως οι γατόπαρδοι και οι λεοπαρδάλεις στις περιοχές που συνυπάρχουν. Τους κλέβουν τα θηράματα και σκοτώνουν τα μικρά τους ή ακόμα και ενήλικα άτομα αν δοθεί ευκαιρία. Ο γατόπαρδος έχει 50 τοις εκατό πιθανότητα να του κλέψουν το θήραμα λιοντάρια ή άλλα αρπακτικά. Το 90% των μικρών των γατόπαρδων σκοτώνονται τις πρώτες εβδομάδες της ζωής τους από άλλα αρπακτικά, και κυρίως λιοντάρια. Οι γατόπαρδοι για να αποφύγουν τον ανταγωνισμό κυνηγούν διαφορετικές ώρες της ημέρας και κρύβουν τα μικρά τους σε πυκνούς θάμνους. Την ίδια τακτική χρησιμοποιούν και οι λεοπαρδάλεις, οι οποίες όμως έχουν το πλεονέκτημα ότι μπορούν να επιβιώνουν καλύτερα με μικρότερα θηράματα από ότι τα λιοντάρια και οι γατόπαρδοι. Επιπλέον έχουν την δυνατότητα να σκαρφαλώνουν σε δέντρα όπου φυλάνε τα μικρά τους και τα θηράματά τους μακριά από τα λιοντάρια.

5.3) Ο λόγος που υπάρχει πάλη ανάμεσα στα ζώα

Ωστόσο η πάλη ανάμεσα στα ζώα γίνεται για συγκεκριμένους λόγους όπως είναι η επιβολή του ισχυρότερου, η εξασφάλιση του φαγητού και η διαιώνιση του είδους. Είναι σίγουρα η κινητήρια δύναμη, όμως τα ζώα ωθούνται να θέσουν τα δικά τους

όρια, ενεργοποιώντας με αυτόν τον τρόπο μια αέναη πάλη ανάμεσα στον ισχυρό και τον αδύναμο. Στο Εθνικό πάρκο της Αλάσκα δύο φωτογράφοι άγρια ζωής, αποθανατίζουν την μάχη της μαμάς αρκούδας απέναντι σε μια αρσενική η οποία θέλει να επιτεθεί στο μικρό της και εκείνη προσπαθεί να το υπερασπιστεί και να το απωθήσει. Το ένστικτο της επιβίωσης ενεργοποιείται προκειμένου να προστατεύσει το παιδί της από την σαρωτική επιθετικότητα της αρσενικής αρκούδας.

Τέτοιου είδους μάχες συναντάμε κατά κύριο λόγο στην φύση καθώς οι νόμοι που την διέπουν είναι συγκεκριμένοι και αμείλικτοι. Το ανθρώπινο είδος θα ακολουθούσε τους ίδιους νόμους, αν δεν ερχόταν η κοινωνία να δαμάσει τα ένστικτα του και να τιμωρεί όποιον δεν συνετίζεται με τους κανόνες της. Ίσως να αφανιζόταν σε σύντομο χρονικό διάστημα παρότι διέπεται από τα ίδια ένστικτα και καλέσματα της φύσης. Εν τούτοις η εξέλιξη των κοινωνιών ώθησε τους ανθρώπους να διατηρήσουν μόνο τις θετικές εκείνες δυνάμεις και να προσπαθήσουν να περιορίσουν τις αρνητικές επιταγές της φύσης που παρόλη την ισορροπία που καταφέρνει να πετυχαίνει με τους νόμους είναι σίγουρα αδυσώπητη.

Εικόνα 5.3: Η πάλη ανάμεσα στους ανθρώπους και η πάλη στα ζώα.

VI) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πάλη όπως καταλαβαίνουμε δεν λογίζεται απλά ως ένα από τα αρχαιότερα αγωνίσματα. Στα αρχαία χρόνια όπως και τώρα η ορολογία της πάλης μπορεί να αποκτήσει πολλές εννοιολογικές σημασίες. Είναι πολύ σημαντικό να διαπιστώσουμε

πως το συγκεκριμένο άθλημα μας έχει αφήσει μία μεγάλη ηθική κληρονομιά και να την σεβαστούμε.

Παρόλο που όπως εξηγήσαμε πιο πάνω η πάλη είναι μέσα στην καθημερινότητα μας δεν αποκομίζει την προσοχή που χρειάζεται από την ελληνική ομοσπονδία αθλητισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως οι σύλλογοι όπως και οι αθλητές δεν λαμβάνουν την ίδια εύνοια με αθλητές άλλων ατομικών αγωνισμάτων. Στο εξωτερικό αυτό το φαινόμενο δεν διακρίνεται τόσο έντονα καθώς οι επαγγελματίες παλαιστές έχουν ορισμένα προνόμια.

Ο παιδαγωγικός ρόλος του αθλήματος φαίνεται ότι είναι τεράστιος. Αποτελεί μία ήπια μορφή πολεμικής τέχνης καθώς και αυτοάμυνας, για αυτό τον λόγο θα ήταν ωφέλιμο να εισαχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα ως μέθοδος αντί-μπούλινγκ. Σκοπός του αθλήματος δεν είναι η επίτευξη μεγάλων άθλων αλλά να δημιουργήσει ενάρετους ανθρώπους. Αυτό συμβαίνει μόνο εφόσον καλλιεργηθεί ισόρροπα και το πνεύμα και η φυσική κατάσταση μαζί. Θα ήταν ωφέλιμο να εισαχθεί στα σχολεία ως μέσο διαπαιδαγώγησης.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα πως η ζωή του ανθρώπινου είδους αλλά και του ζωικού βασιλείου είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την καθημερινή πάλη για την επιβίωση και τον καλύτερο τρόπο ύπαρξης. Επίσης κατανοητό γίνεται πως η ηθική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια της πάλης. Πολλοί είναι οι επιστήμονες οι οποίοι συσχετίζουν την ηθική με την πάλη.

VII) ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ατελής και περιπλεγμένη φύση του ανθρώπου παρότι επιχείρησε να εξευγενιστεί, δεν άργησε να υποκύψει και στην αληθινή του φύση παρόλες τις προσπάθειες του κοινωνικού συνόλου για μια ομαλή και ειρηνική διαβίωση. Πολλές φορές όμως στα πλαίσια της ανθρώπινης ιστορίας είτε συλλογικά είτε ατομικά ο άνθρωπος αποδείχτηκε ιδιαίτερα αδιάφορος απέναντι στο κοινό καλό. Οι απαιτήσεις του είναι ζωώδεις επομένως ποτέ δεν καταφέρνει να εκτελέσει το καθήκον του απέναντι στον συνάνθρωπο. Διακρίνεται από μια ελευθεριότητα ώστε να βιώσει σε πλήρη ένταση το κάθε τι και να ικανοποιήσει τις ανάγκες του με κάθε τίμημα χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τα συναισθήματα του συνανθρώπου του πληγώνοντας και παραβιάζοντας

τα όρια του. Ο άνθρωπος να έχει μια ροπή προς οτιδήποτε εύκολο, ανώδυνο, ευχάριστο υποκύπτοντας στα ζώδια ένστικτα παρότι έχει προικιστεί με νου. Μια συμπεριφορά που θα παρατηρήσεις να υπάρχει εδραιωμένη και να συνηθίζεται ανάμεσα στα ζώα, είναι σίγουρα κολάσιμη ανάμεσα στους ανθρώπους εξαιτίας του πνεύματος με το οποίο έχει προικιστεί και κύριο χαρακτηριστικό του είναι η δυνατότητα επιλογής. Η ηθική είναι μια στάση που είναι η επιθυμητή και έχουμε σκοπό να την επιτύχουμε με την συμπεριφορά που υιοθετούμε. Πολλές φορές όμως το κίνητρο μας είναι η ομαλή ένταξη μας στο κοινωνικό σύνολο και η αποδοχή χωρίς να πηγάζει από κάποια εσώτερη ανάγκη/ παρόρμηση. Οι αθλητές λοιπόν ανέκαθεν αποτελούσαν πρότυπα γιατί είχαν καταφέρει να εμψύχουν στην καρδιά τους τέτοια ευγενή συναισθήματα παρόλο που πολλές φορές στην σημερινή εποχή υπάρχει συχνά αμφιβολία αν η ηθική συμπεριφορά εδραιώνεται στην αναμονή κάποια ανταμοιβής. Η κυριότερη ανταμοιβή μας θα πρέπει να είναι η καλλιέργεια μιας ειλικρινούς και σε σύνδεση με τα συναισθήματα μας συμπεριφοράς που ανυψώνουν και επιτρέπουν στους υπόλοιπους ανθρώπους να ανθίσουν και να ζήσουν την καλύτερη ζωή τους.

VIII) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στον αρχαίο κόσμο η πάλη όπως γίνεται αντιληπτό είχε μεγάλη σημασία για την εκτόνωση των άγριων ενστίκτων που παρουσιάζει το ανθρώπινο φύλο. Χρήσιμο λοιπόν θα ήταν να δοθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στην σύγχρονη εποχή. Για αυτό τον λόγο στην Ελλάδα, πρέπει να κάνουμε την πάλη εθνικό μας άθλημα καθώς είναι από τα αρχαιότερα και δημιουργήθηκε από Έλληνες. Επίσης χρειάζεται να δημιουργηθούν εγκαταστάσεις πάλης καθώς αυτές που υπάρχουν δεν καλύπτουν τις ανάγκες των αθλητών. Απαραίτητο είναι να αναβαθμιστούν οι ήδη υπάρχουσες για να μπορούν οι αθλητές να πραγματοποιούν σωστά την προετοιμασία τους.

Όσο αφορά την ηθική όπου στις μέρες μας η αξία της φαίνεται να έχει υποβαθμιστεί σε σχέση με τον παρελθόν. Κρίνεται επείγον να εισέλθει στα σχολεία ένα μάθημα το οποίο θα αναφέρει την σημασία του να έχει κάποιος ήθος. Εν συνεχεία χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους εκπαιδευτικούς ώστε οι νέοι να διδαχθούν από τους αρχαίους και ενάρετους πρόγονους μας.

Με τις παραπάνω προτάσεις θεωρώ ότι σε εθνικό επίπεδο η πάλη όσο και η ηθική θα ενισχυόταν σημαντικά τόσο σε κοινωνικό όσο και σε αθλητικό επίπεδο, με την αύξηση των αθλητών σε μία χώρα αυξάνεται αυτομάτως η ηθική υπόσταση αλλά ταυτόχρονα διδάσκεται και η ιστορία ενός ολόκληρου λαού.

IX) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ :

Freud. (1933). Νέες εισαγωγικές διαλέξεις στην ψυχανάλυση.

Freud. (n.d.). Persnoality Theories.

Futuyma, D. (1995). Εξελικτική Βιολογία . Αθήνα.

J. P. Vernant. (2013). Μύθος και Κοινωνία στην Αρχαία Ελλάδα. Ανάκτηση από Ταζικές Μηχανές: <https://bestimmung.blogspot.com/2013/03/j.html>

Ruth Snowden. (2006). Teach yourself Freud.

Wikipedia. (2008, August 21). Ανάκτηση από [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9_%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AD%CF%82_\(%CE%B3%CE%BB%CF%85%CF%80%CF%84%CF%8C\)#/media/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Wrestlers-2-Yusupov_Palace-saint_petersburg.jpg](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9_%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AD%CF%82_(%CE%B3%CE%BB%CF%85%CF%80%CF%84%CF%8C)#/media/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Wrestlers-2-Yusupov_Palace-saint_petersburg.jpg)

wikipedia. (n.d.). Η εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα. Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1

Wikipedia. (n.d.). Λιοντάρι. Ανάκτηση από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AC%CF%81%CE%B9>

Wikipedia. (n.d.). Παλαίστρα. Ανάκτηση από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1>

Wikipedia. (n.d.). Πάλη με λάδι. Ανάκτηση από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%AC%CE%BB%CE%B7_%CE%BC%CE%B5_%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B9

Wikipedia. (n.d.). Πάλη των τάξεων. Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%AC%CE%BB%CE%B7_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CF%84%CE%AC%CE%BE%CE%B5%CF%89%CE%BD

Wikipedia. (n.d.). Σοσιαλισμός. Ανάκτηση από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BF%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ :

Αθλητική ηθική και βασικές αρχές. (2019). Ανάκτηση από *El public welfare*: <https://el.public-welfare.com/4246134-sports-ethics-the-concept-and-basic-principles>

Αθλητικός όμιλος Αχαρνών. (n.d.). Περιγραφή του αθλήματος, ιστορική αναδρομή. Ανάκτηση από <https://aodias.gr/%CF%80%CE%AC%CE%BB%CE%B7/>

Γογγάκη. (2008). Ανάκτηση από *Η διαχρονική αξία του ευ στον αθλητισμό*: http://scholar.uoa.gr/sites/default/files/kgogaki/files/2008._i_diahroniki_axia_toy_ey_ston_athlitismo_kai_i_ithiki_diastasi_toy_ey_agonizesthai.pdf

Γογγάκη. (2013). *Η ηθική του σύγχρονου αθλητισμού υπο το πρίσμα της κρίσης των αξιών*. Ανάκτηση από *Η ηθική του σύγχρονου αθλητισμού υπο το πρίσμα της κρίσης των αξιών*

Γογγάκη. (2014). *Η σχέση φιλοσοφίας αθλητισμού απο την αρχαιότητα ως τον σύγχρονο κόσμο*. Ανάκτηση από http://scholar.uoa.gr/sites/default/files/kgogaki/files/2014._h_sxesi_filosofias_athlitismou_aro_tin_arxaiotita_eos_ton_sygxrono_kosmo.pdf

Δεληκωσταντής, Κ. (1997). *Το ήθος της ελευθερίας*.

Δημήτρης Κυρτάτας. (2017). *Γυμνάσια και πνευματική ζωή*. Ανάκτηση από *Αρχαίων τόπος*: <https://theancientwebgreece.wordpress.com/2017/11/11/%CE%B3%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9->

<https://www.elop.gr/h/>

ΕΛΟΠ. (2013). ελεύθερη πάλη. Ανάκτηση από Ελληνική ομοσπονδία πάλης:

<https://www.elop.gr/h/>

ΕΛΟΠ. (2013). Ελληνορωμαϊκή πάλη. Ανάκτηση από Ελληνική Ομοσπονδία Πάλης:

<https://www.elop.gr/%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bd%ce%bf%cf%81%cf%89%ce%bc%ce%b1%cf%8a%ce%ba%ce%b7-%cf%80%ce%b1%ce%bb%ce%b7/>

Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα. (n.d.). Ανάκτηση από Μουσείο κυκλαδικής τέχνης: [http://repository-](http://repository-mca.ekt.gr/mca/bitstream/20.500.12040/46/1/%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%9D%CE%97%20%CE%96%CE%A9%CE%97%20%CE%9C%CE%9A%CE%A4.pdf)

[mca.ekt.gr/mca/bitstream/20.500.12040/46/1/%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%9D%CE%97%20%CE%96%CE%A9%CE%97%20%CE%9C%CE%9A%CE%A4.pdf](http://repository-mca.ekt.gr/mca/bitstream/20.500.12040/46/1/%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%9D%CE%97%20%CE%96%CE%A9%CE%97%20%CE%9C%CE%9A%CE%A4.pdf)

Η Καθημερινή. (2008). Ανάκτηση από

<https://www.kathimerini.gr/athletics/330905/pali-koryfaio-athlima-apo-tin-archaiotita/>

Η Καθημερινή. (2014). Συγκέντρωσε δύναμη από έναν ολόκληρο λαό. Ανάκτηση από:

<https://www.kathimerini.gr/athletics/783595/sygkentrose-dynami-apo-enan-olokliro-lao/>

Η Καθημερινή. (2013). Ανάκτηση από

<https://www.kathimerini.gr/athletics/499087/apo-mikros-iroas-egine-enas-mythikos-gigantas/>

Θοδωρής Δασκαλόπουλος. (n.d.). Η ερμηνεία της έννοιας του διπλού εαυτού. Ανάκτηση

από http://psi-gr.tripod.com/psychoanalysis_double_self.html

Κόιος, Ν. (2004). Επ ελευθερία εκληθείτε.

Κωνσταντίνα Γογγάκη. (2008). Η διαχρονική αξία του ευ στον αθλητισμό και η ηθική διάσταση του ευ αγωνίζεσθαι. Ανάκτηση από

http://scholar.uoa.gr/sites/default/files/kgogaki/files/2008._i_diahroniki_axia_toy_ey_ston_athlitisimo_kai_i_ithiki_diastasi_toy_ey_agonizesthai.pdf

Μαντζαρίδης, Γ. (2015). Χριστιανική Ηθική Ι.

Μηχανή του χρόνου. Ανάκτηση από

<https://www.mixanitouxronou.gr/milon-o-krotoniatis-katanalone-imerisios-20-000-thermides-kerdise-exi-fores-se-olimpiakous-agonas-alla-ton-katasparaxan-ta-agria-thiriamilon-o-krotoniatis-o-iperathlitis-tis-archeotitas-pou-kerdise/>

Χρήστος Μπάρδας. (2015). Βασίλειος Α΄ ο Μακεδών. Ένας παλαιστής στον θρόνο του Βυζαντίου

Χρήστος Μπάρδας. (2015). Η πάλη στην Αρχαία Ελλάδα. Ανάκτηση από Fightsports.gr:

<http://www.fightsports.gr/%CF%80%CE%AC%CE%BB%CE%B7-2/%CE%B7-%CF%80%CE%AC%CE%BB%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/>

Χρήστος Παγγέος (2015). Άνοιξη 1886